FM 17/2

პროფ. მ. ა. შულგინა
Проф. О. А. ШУЛЬГИНА

ვოკალიზები

ქართულ ხალხურ თემებზე

მაღალი ხმისათვის

23

ВОКАЛИЗЫ

НА ГРУЗИНСКИЕ НАРОДНЫЕ ТЕМЫ

ДЛЯ ВЫСОКОГО ГОЛОСА

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

სახელგამი — Грузгиз
მუსსექტორი — Музсектор
19 * თბილისი — Тбилиси * 41

ეროვნული ბიბლიოთეკა

თემები ამოღებულია

იმ ქართული ხალხური სიმღერების ჩანაწერთა კრებულებიდან, რომლებიც დამუშავებულია კომპოზიტორების:

დ. არაყიშვილის
ზ. ფალიაშვილის
ნ. სულხანიშვილის და
ზ. ჩხიკვაძის (გრ. ჩხიკვაძის დამუშავებით)

მიერ.

Темы взяты из сборников записей грузинских народных песен:

Д. Аракишвили
З. Палиашвили
Н. Сулханишвили и
З. Чхиквадзе (в обработке Гр. Чхиквадзе)

ეროვნული ბიბლიოთეკა

შესავალი

1935 წელს გამოცემულ ჩემი შრომის „ვოკალური პედაგოგიკის ცდა“ (ხმის დაყენების ყოველდღიური სავარჯიშოების კრებული) შესავალში მე ვამბობდი, რომ „სხვა და სხვა ტიპისა და ხასიათის ხმებზე მრავალწლების მანძილზე წარმოებულ პედაგოგიურ მოღვაწეობის ცდებმა დამარწმუნა იმაში, რომ ხმის დაყენების ყველა მეთოდებსა და სისტემებში უმეტესი ყურადღება უნდა მიექცეს ხმის აპარატის ტექნიკურ მომზადებას და სათანადო პირობის შექმნას იმისათვის, რომ რაც შეიძლება მეტი ხნით იქნას შენარჩუნებული ხმა, და შემდეგ, რომ „ისე არაფერი არ ანვითარებს ხმის აპარატს და ზოგჯერ კი ხელსაც უწყობს მის შექმნას, როგორც ტექნიკურად მისი მომზადება ხმის სათანადო ვარჯიშობის საშუალებით.“ თითქმის იგივე უნდა გავიმეორო მე ვოკალიზების შესახებ, ვინაიდან ხმის აპარატის ტექნიკურად მომზადების აუცილებელ საშუალებათა რიცხვს მე ვაკუთვნებ აგრეთვე ვოკალიზებს, რომლებიც, პარალელურად სწორად სისტემატიზირებულ და ცდებზე შემოწმებულ სავარჯიშოებთან, არამც თუ „ანვითარებენ ხმის აპარატს, არამედ ზოგჯერ ხელს უწყობენ მის შექმნასა და შენარჩუნებას“.

ყოველ გაკვეთილზე, მეცადინეობის პირველ წლებში, მაშინვე სავარჯიშოების შემდეგ, მე უსათუოდ ვაძლევ ერთ ორ ვოკალიზს, რომლებსაც სწავლების სისტემაში ვაკუთვნებ განსაკუთრებულ დიდ მნიშვნელობას.

სცდებიან ისინი, ვინც ფიქრობს, რომ ვოკალიზები არ არის საჭირო. მაშინ როდესაც სიმღერის მეთოდიკაში ვოკალიზს უჭირავს თავისი გარკვეული ადგილი. ვოკალიზები, როგორც არ მოკლებული ემოციურ მოძრაობას, უნდა იმღერებოდენ ისე, როგორც სიმღერა უსიტყვოდ, უწინარეს ყოვლისა ხმოვან „ა“-ზე.

მუსიკალური ფრაზების აზრისა და მნიშვნელობის ნათლად და მკაფიოდ გადმოცემა და ამ გადმოცემაში სუბიექტიური გაგების და განცდის შეტანა (при смычковом инструментальном ведении звука, впоследствии)--სიტყვასთან ერთად იძლევა დადებით შედეგს.

ბუნებით ნიჭიერ მოწაფეს, როგორც შემსრულებელს, რომელმაც მალე შეითვისა ბგერის დასაბამი და ხმის მცოდნეობის ბაზები, შეცდომაში შეყავს ხანდისხან პედაგოგი საგნის მხატვრულად და მოწიფებულ გადმოცემით. რატომ ხდება ეს? ეს ხდება იმიტომ, რომ სიტყვა ეხმარება მომღერალს. შესრულება, როგორც ასეთი, როგორც ერთ-ერთი მეტად თვალსაჩინო კომპონენტი მომღერლისა, ხშირად ფარავს სერიოზულ ნაკლს ხმინდა მგგერავი ხასიათისას, რაც ხანდახან გამოეპარება პედაგოგს ყურადღების სფეროდან. ეს ნაკლი კი უფრო ნათლად იჩენს თავს ვოკალიზებზე, რომლებიც სრულდება უსიტყვოდ.

აი-რატომ ვურჩევ მე უკვე მომზადებულ, სცენაზე გამოსულ მომღერალსაც კი, სწვრთნას თავისი ხმა არა მარტო სავარჯიშოებზე, არამედ იმ ვოკალიზებზედაც, რომლებიც მათ უფრო ეხერხებათ.

თუ რა დიდი მნიშვნელობა და ღირებულება აქვთ არსებულ ვოკალიზებს (კონკონე, აბტ, მარკეზი, ვაკკაი და სხვ.) ვოკალურ პედაგოგიკაში, ამაზე ლაპარაკი ზედმეტია, ხოლო მე შევნიშნე ჩემს პრაქტიკაში, რომ ეს ვოკალიზები სწავლების მოსამზადებელ პერიოდში ყოველთვის ადვილად არ ითვისებიან მოწაფეების მიერ, რომლებიც ახლად იწყებენ სწავლას; მაშასადამე, რაც უფრო მარტივი და ადვილია ვოკალიზი თავისი მუსიკალური ფაქტურისა და მელოდიური მახვილობის მხრივ მით უფრო მალე ასათვისებელია ის და ვოკალურადაც ადვილად ლაგდება. აი, რატომ ვსცანი მე დროულად გამომეცა ამ ნაკლის შესავსებად ვოკალიზები, აგებული ქართულ ხალხურ მელოდიებზე. ყოველ ხმაში, რაოდენ ღარიბული და შეზღუდული არ იყოს იგი, ამბობენ ძველი იტალიელი სიმღერის მასწავლებლები, შეიძლება აღმოვაჩინოთ ამ ხმის უნებრივი ხასიათი და თვისებები. მთელი სიძნელე ამისა მდგომარეობს მხოლოდ იმაში, რომ მოვახდინოთ ეს აღმოჩენა და ამის შემდეგ პრაქტიკულად გამოვეყენოთ ის საშუალებანი, რაც აუცილებელია ხმის განსავითარებლად.

მახსოვს რა ეს დებულება. მე მივაქციე ყურადღება იმ გარემოებას, რომ მოწაფეები, რომელთაც ემჩნეოდათ ტემბრის უსიამოვნო სიმშრალე და ხანდისხან კი ყოველგვარი ტემბრის უქონლობა, როდესაც მე ვაძლევდი მათ სამღერად ხალხურ მელოდიას, რომელიც შესაძლებელია მათ არც კი გაეგონათ ოდესმე, მაგრამ რომელიც უახლოვდებოდა მათ ბუნებას, მე აღმოვაჩენდი ხოლმე ასეთ ტემბრსა და მის ფეროვნობას და უნარს მისი სათანადოთ გადმოცემისას.

შესაძლებელია, რომ ეს ფიზიოლოგიური ხასიათის მოვლენაა, რომელიც მოწმობს ხორხის მოშარჯვებულობაზე მელოდიების ათვისებისა, და გადმოცემის შესახებ, რაც შეესაბამება მოწაფის ვოკალურ ბუნებას, მაგრამ, როდესაც ეს ამოსავალი წერტილი მონახულია, ხმის შემდგომი დამუშავების ამოცანა საგრძნობლად მარტივდება.

ამიტომ მე ვფიქრობ, რომ, თუ დახელებულ ავტორების ვოკალიზებმა მოიპოვეს ვოკალურ პედაგოგიკაში ზემოდაღნიშნული მნიშვნელობა, მაშინ იმ ვოკალიზებმაც, რომლებიც აგებულია ხალხურ სიმღერებსა და მელოდიებზე, უნდა შეასრულონ თავისი როლი.

პროფ. ო. ა. შულჟინა

საქართველოს სსრ. სახელმწიფო კონსერვატორიის ბიბლიოთეკა

ВВЕДЕНИЕ

Во введении к изданному в 1935 г. труду моему *„Опыт вокальной педагогики“* (Сборник повседневных упражнений для установки звука) я говорила, что

„многолетний опыт педагогической деятельности над голосами разного типа и характеров привел меня к убеждению, что при всех методах и системах постановки голоса наибольшее внимание должно быть уделено технической подготовке голосового аппарата и созданию условий для сохранения его на наивозможно долгий срок“ и далее,

что „ничто не развивает так голосовой аппарат, а подчас, и способствует его созданию, как техническая его подготовка, при посредстве надлежащих упражнений над голосом“.

Почти тоже самое я должна повторить и относительно вокализов, так как к необходимым средствам технической подготовки голосового аппарата я отношу также и вокализы, которые параллельно с правильно систематизированными и проверенными на опыте упражнениями не только „развивают голосовой аппарат“, но и подчас, способствуют его созданию и сохранению.

На каждом уроке, в первые годы занятий, я тотчас же вслед за упражнениями даю обязательно один, два вокализа, которым в системе преподования придаю особо важное значение. Ошибаются те, которые полагают, что вокализы не нужны.

А между тем вокализы в методике пения занимают свое определенное место. Не лишенные эмоционального движения вокализы должны петься как песни без слов *„Прежде всего на гласную А“*.

Ясная и отчетливая передача смысла и значения музыкальных фраз и внесение в эту передачу субъективного понимания и переживания, при смычковом инструментальном ведении звука—впоследствии, в соединении со словом, дает положительный результат.

Способный от природы к исполнительству ученик, быстро усвоивший зачатки установки звука и линии голосоведения, вводит иногда педагога в заблуждение художественно зрелой передачей вещи. Почему? Потому, что слово помогает певцу. Исполнительство, как таковое, как один из самых ярких компонентов певца часто прикрывает серьезные недостатки чисто голосового характера, ускользающие иногда из сферы внимания педагога.

А на вокализах, исполняющихся без слов, эти то недостатки и проявляются наиболее ярко. Вот почему я советую даже уже готовым, поющим на сцене, певцам, тренировать звук не только на упражнениях, но и на особенно удававшихся им вокализах.

О ценности и значении в вокальной педагогике существующих вокализов (Конконе, Абт, Маркези, Ваккаи и др.) говорить не приходится, но в своей практике я заметила, что эти вокализы, в подготовительном периоде обучения, не всегда легко усваиваются и воспринимаются начинающими учениками, следовательно—чем ближе вокализ по своей музыкальний фактуре и мелодическому рисунку, тем скорее он воспринимается и легче вокально укладывается.

Вот почему я нашла своевременным для восполнения этого недостатка издание вокализов, построенных на грузинских, народных мелодиях.

„Во всяком голосе, как бы беден и ограничен не был он, говорили, старые итальянские учителя пения, может быть открыт присущий ему характер, данный ему природой“.

Вся трудность заключается в умении сделать это открытие, чтобы затем применить на практике средства, необходимые для развития голоса“.

Памятуя это положение, я обратила внимание, что ученики, у которых замечалась неприятная сухость тембра, а подчас, и отсутствие всякого тембра, когда я им давала спеть народную мелодию, которую, возможно, они не слышали никогда, но которая была близка их природе, я обнаруживала наличие тембровых окрасок и способность надлежащей передачи ее.

Вероятно, что это явление физиологического порядка, говорящее о приспособленности гортани к восприятию и передаче мелодий, свойственных вокальной природе ученика. Найдя эту точку отправления, задача дальнейшей работы над голосом значительно упрощается.

И я полагаю, что если вокализы названных авторов приобрели в вокальной педагогике указанное мною выше значение то вокализы, построенные на народных песнях и мелодиях, тоже должны сыграть свою роль.—

Проф. О. А. ШУЛЬГИНА

ეროვნული ბიბლიოთეკა

პროფ. Ო. ა. შულგინა

23

ვოკალიზი ქართულ ხალხურ თემებზე

მაღალი ხმისათვის

Проф. О. А. ШУЛЬГИНА

23

ВОКАЛИЗЫ НА ГРУЗИНСКИЕ НАРОДНЫЕ ТЕМЫ

Для высокого голоса

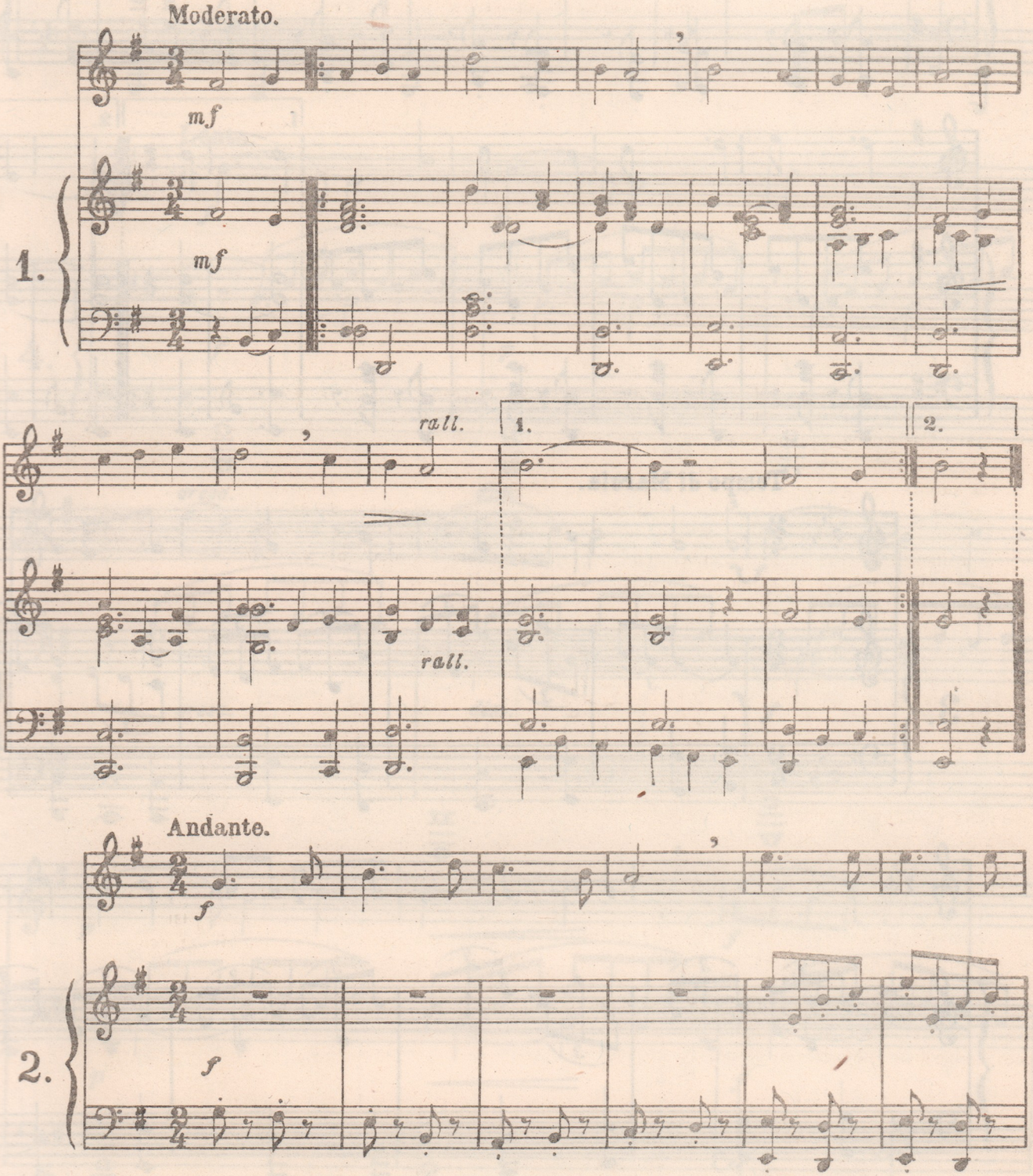

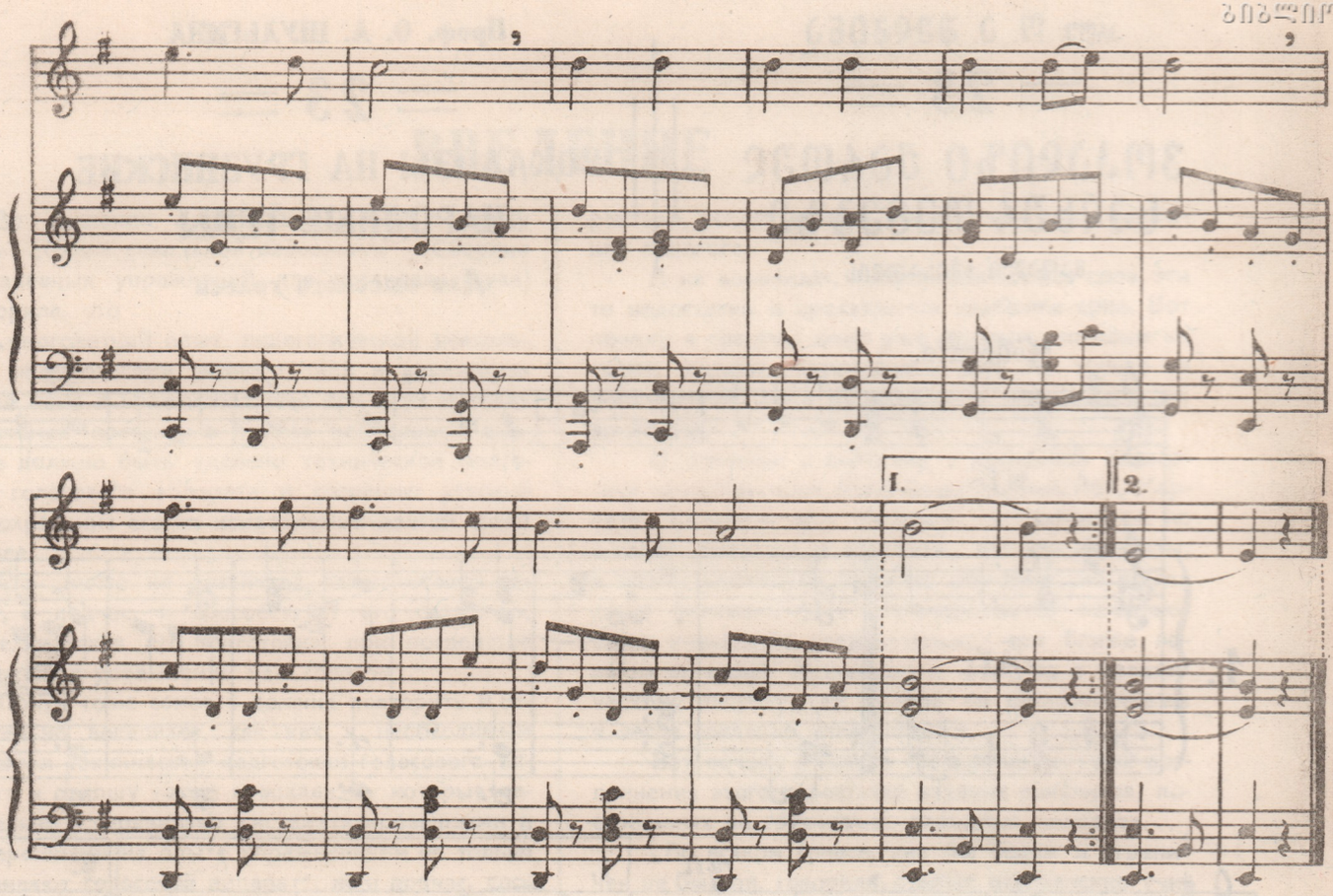

Tempo di Marcia.

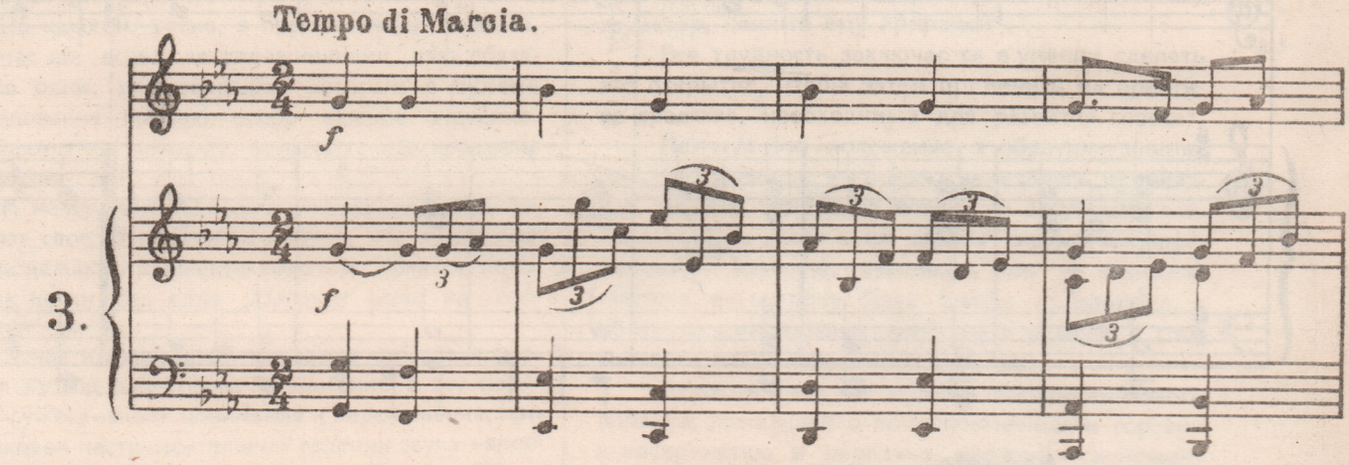

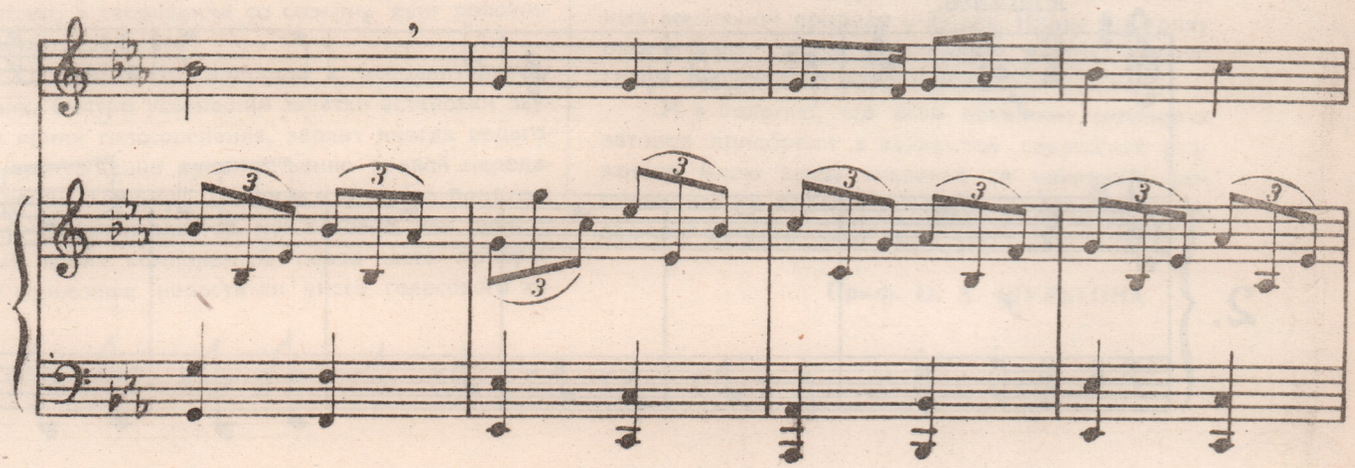

ეროვნული ბიბლიოთეკა

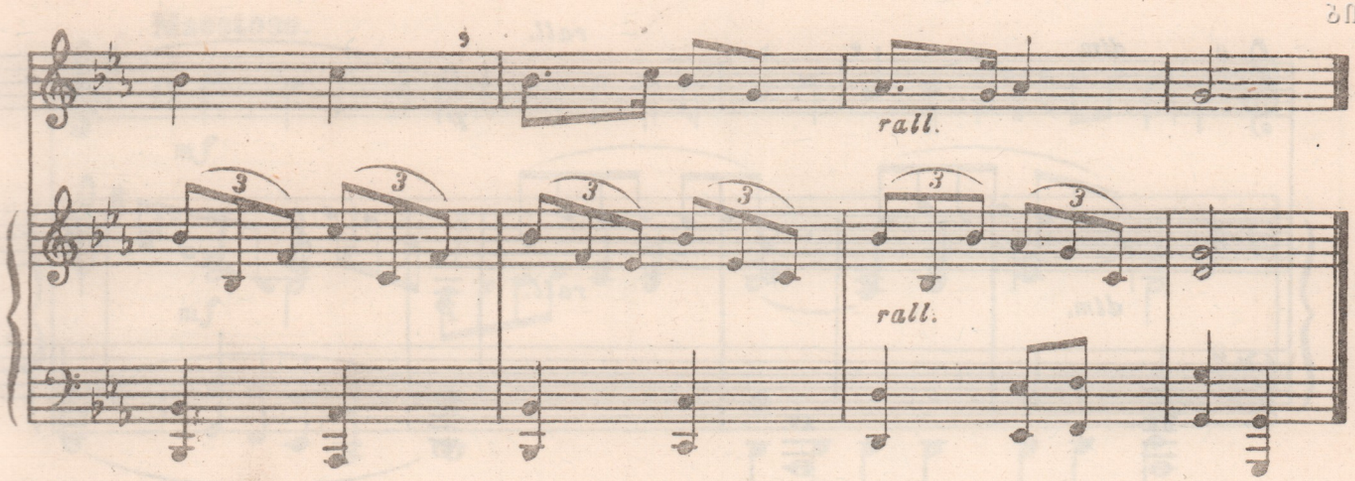

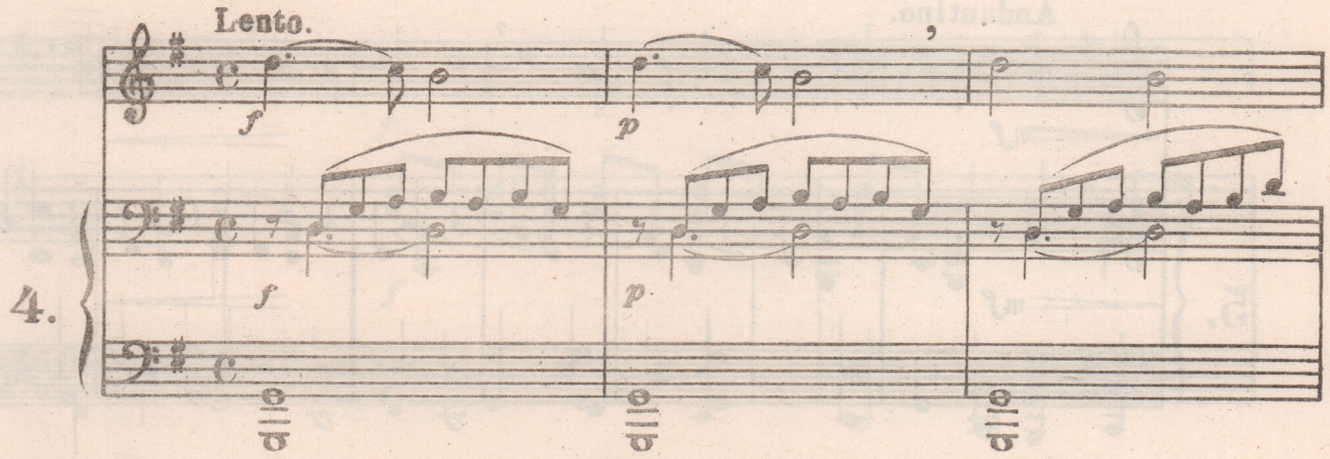

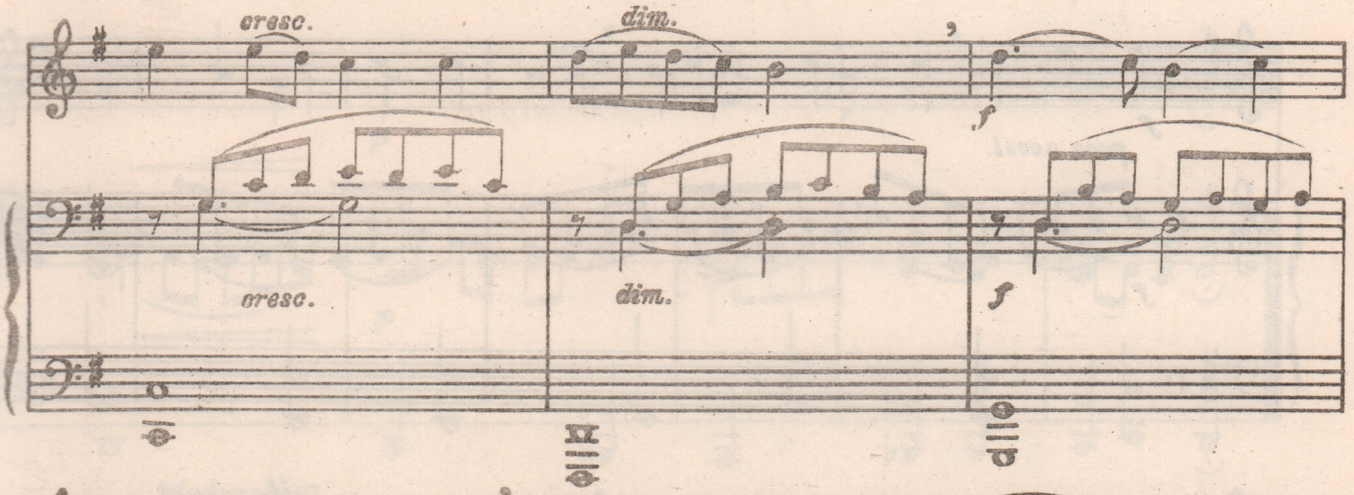

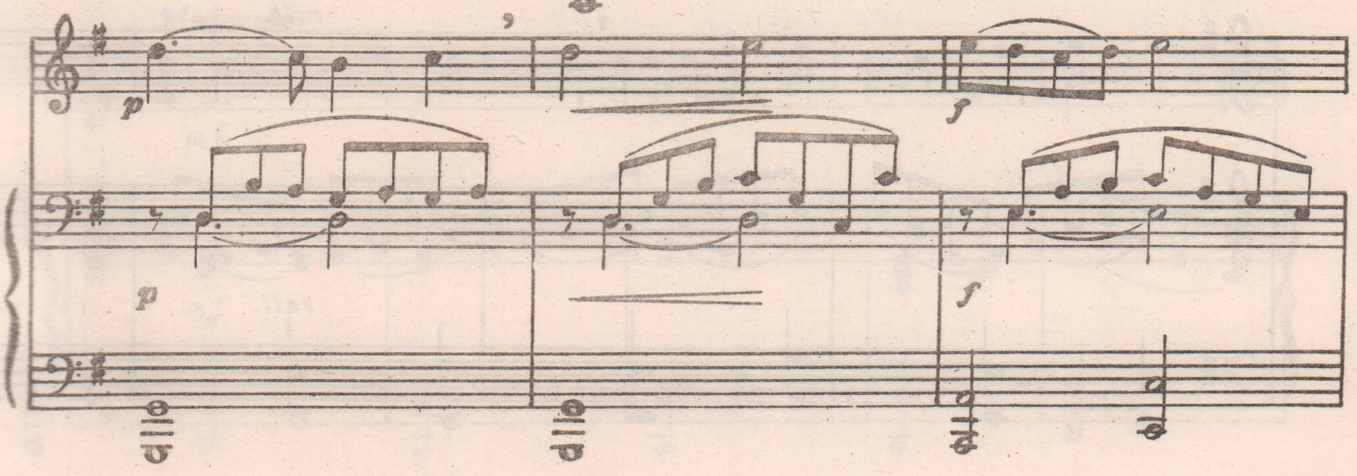

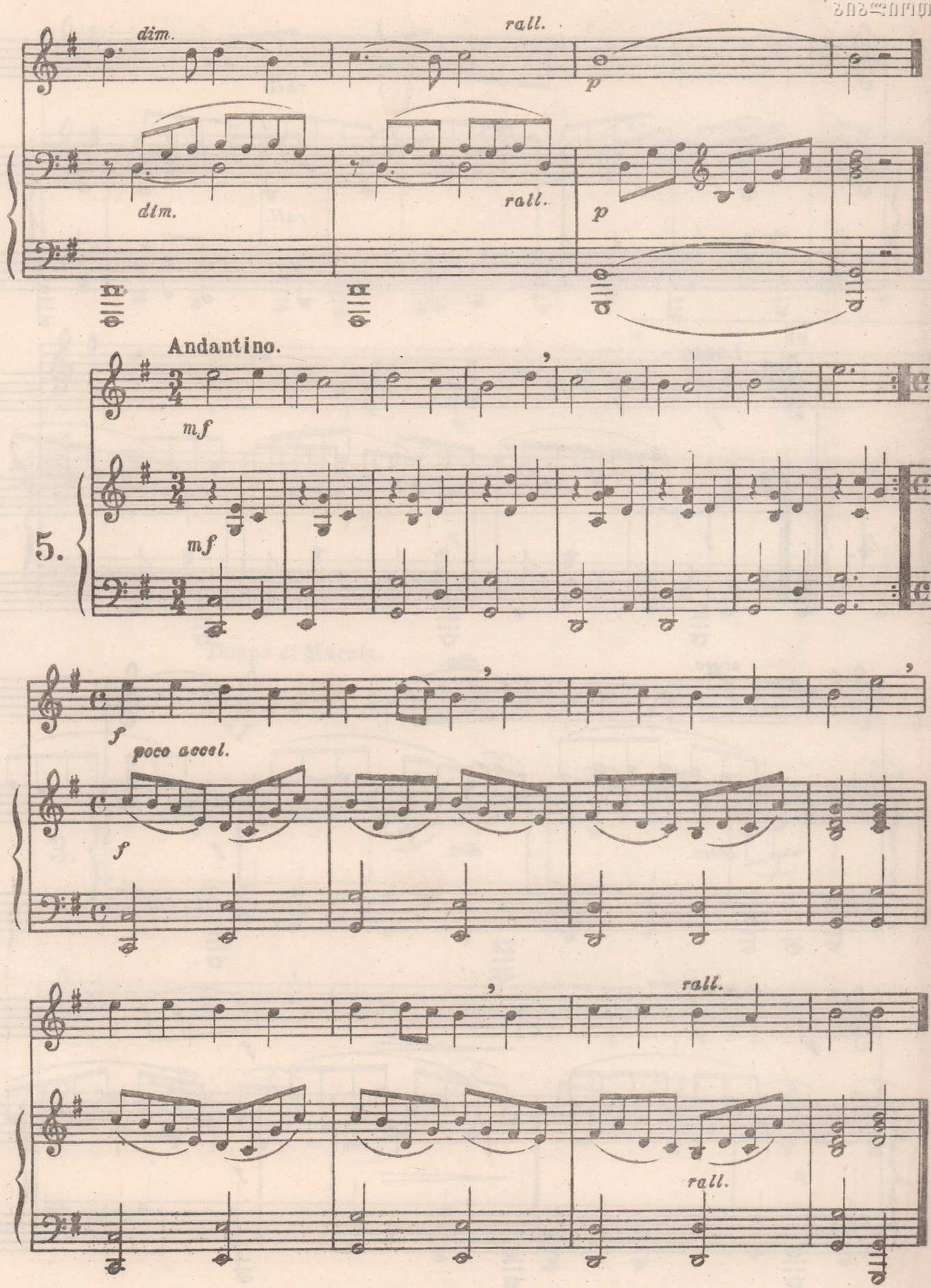
dim.
rall.
p
dim.
rall.
p
Andantino.
mf
mf
5.
f
poco accel.
f
rall.
rall.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

Maestoso.

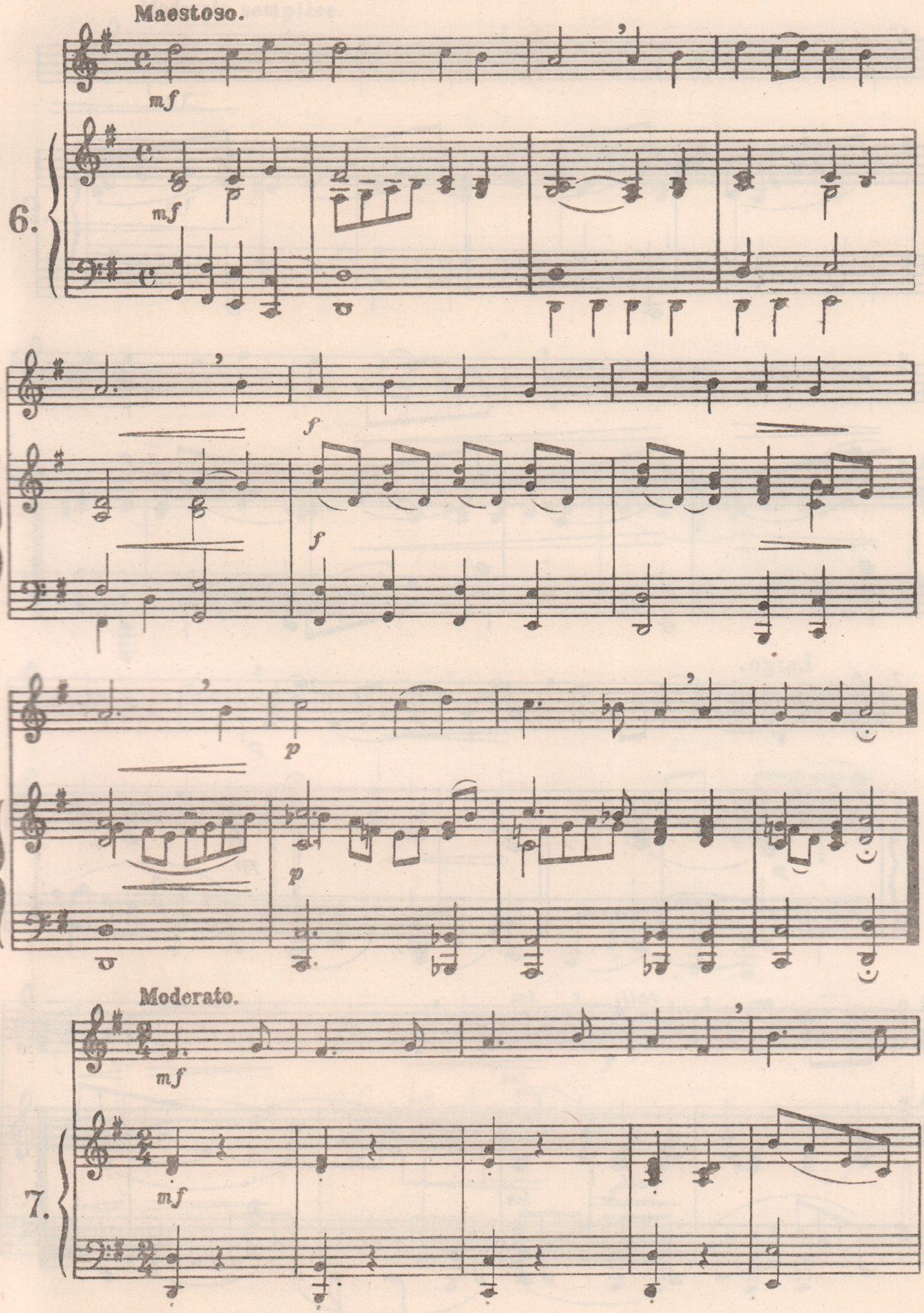

Moderato.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

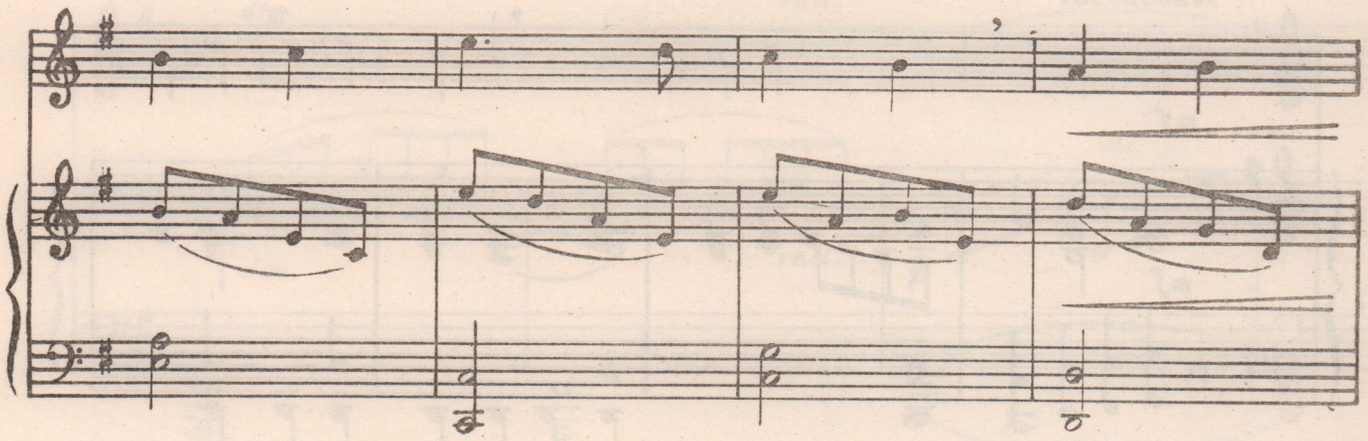

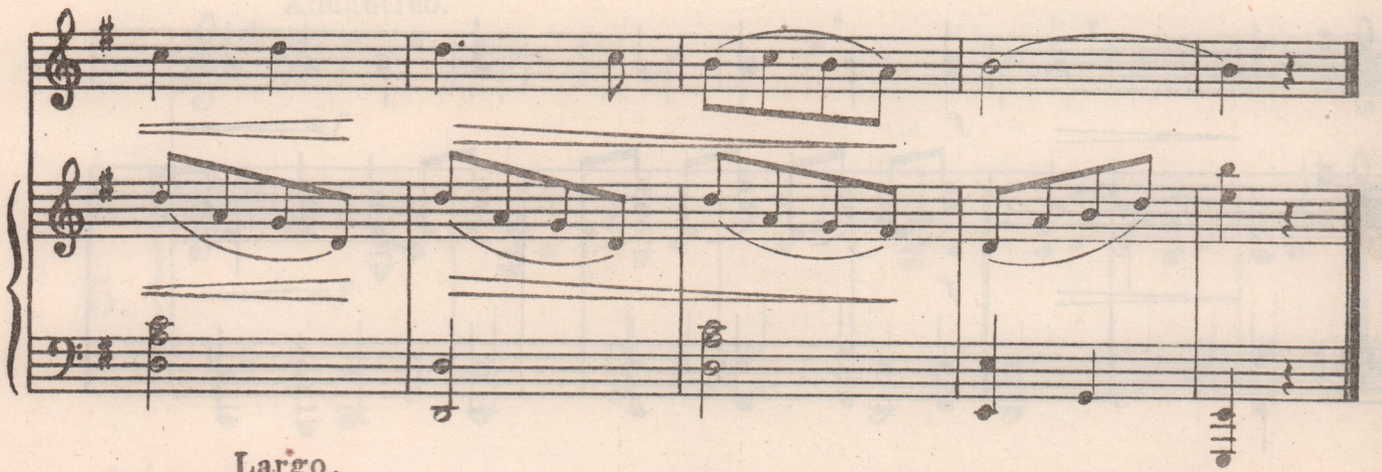

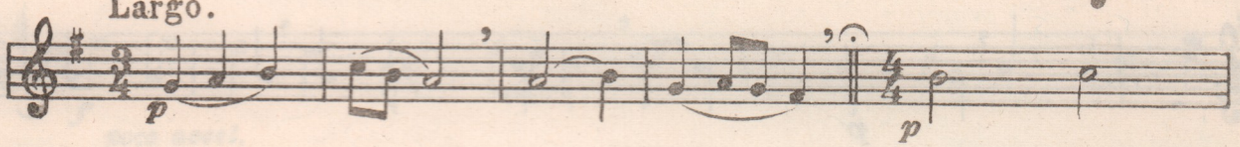

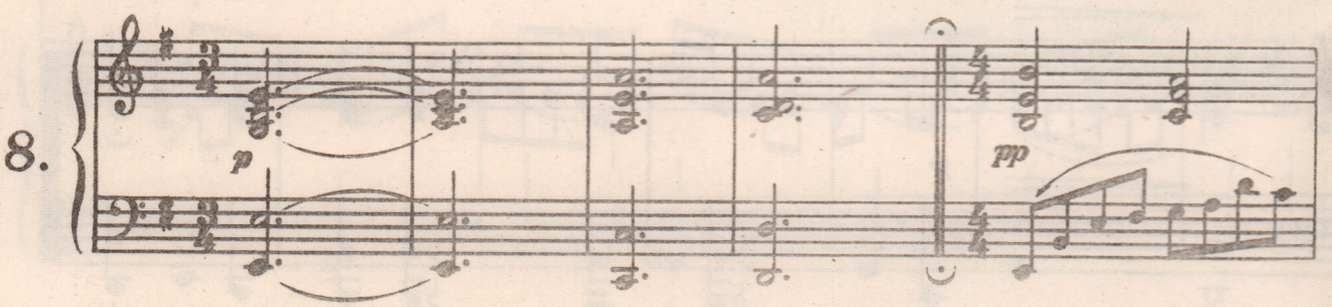

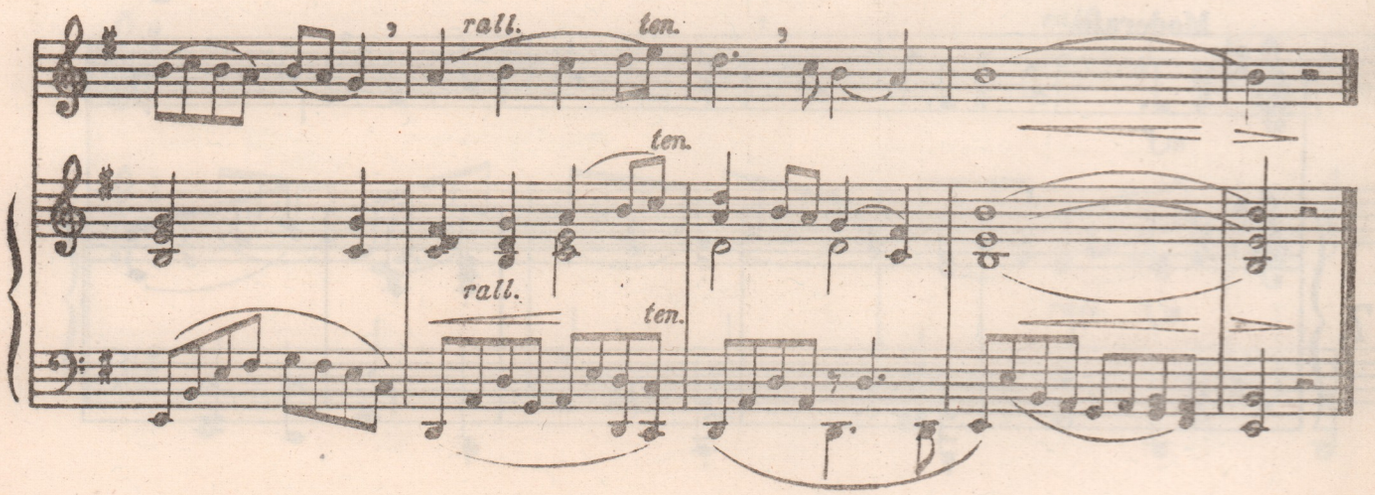

ეროვნული ბიბლიოთეკა

Moderato semplice.

9.

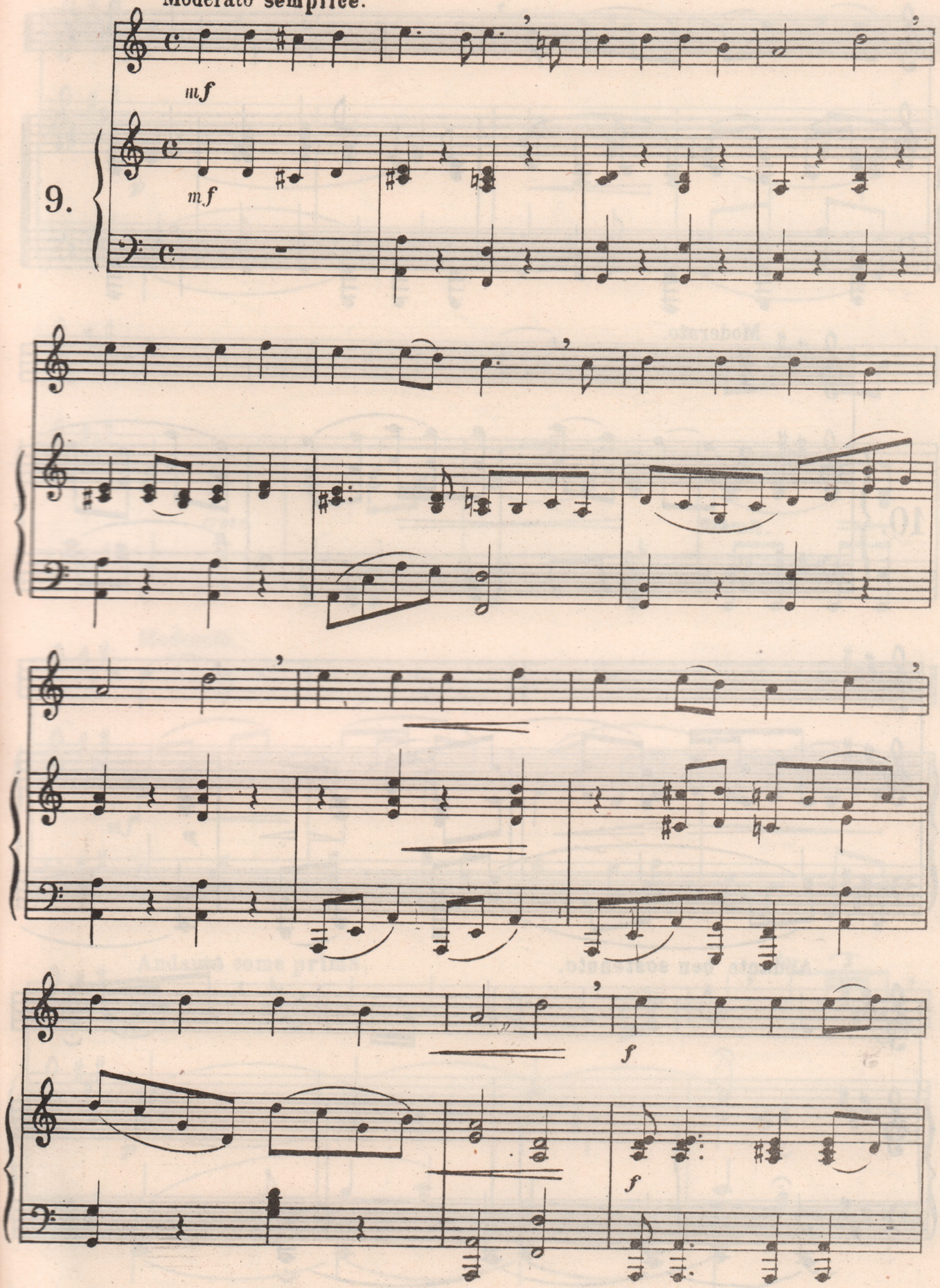

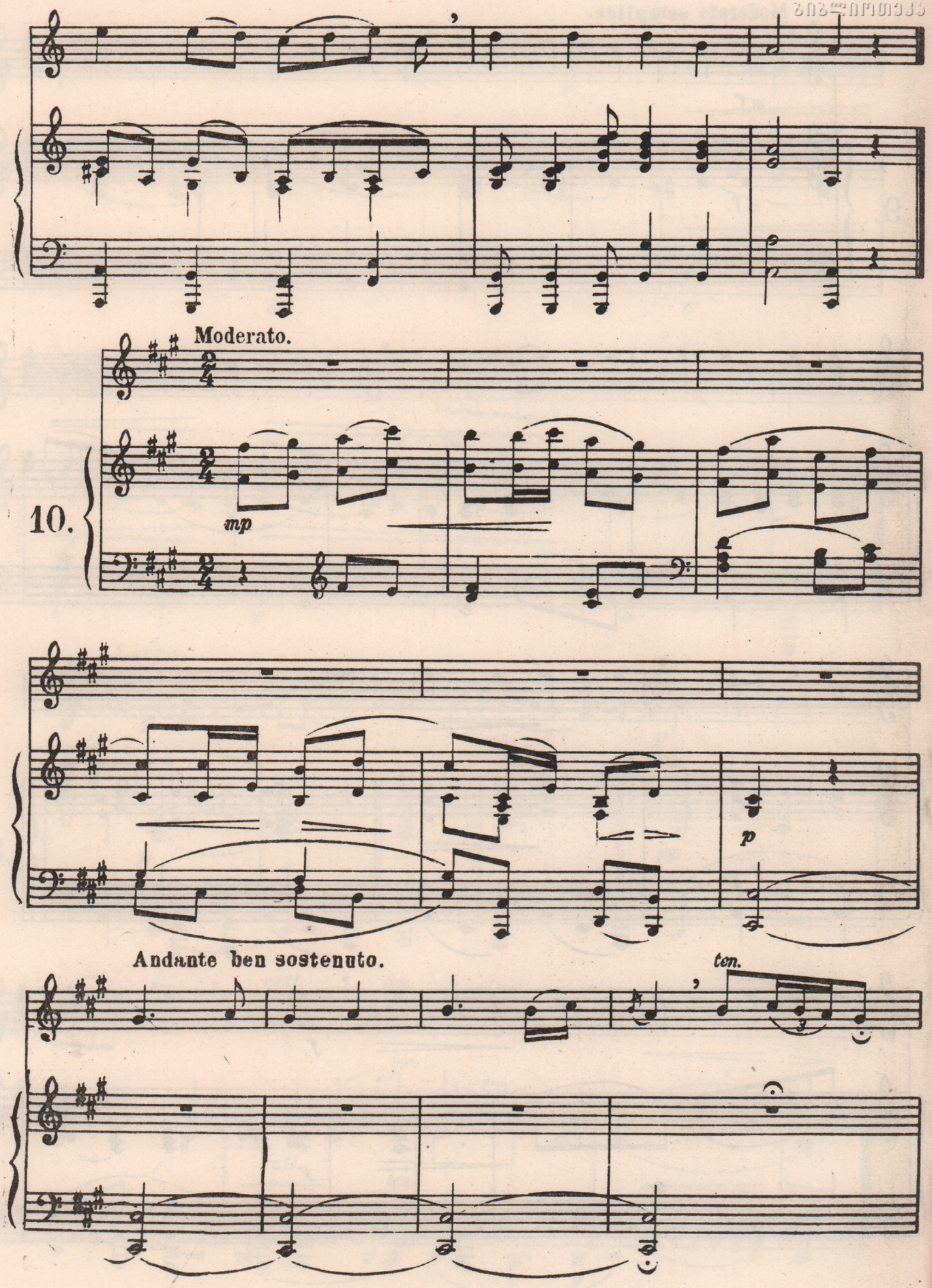
Moderato.
10.
mp
p
Andante ben sostenuto.
ten.

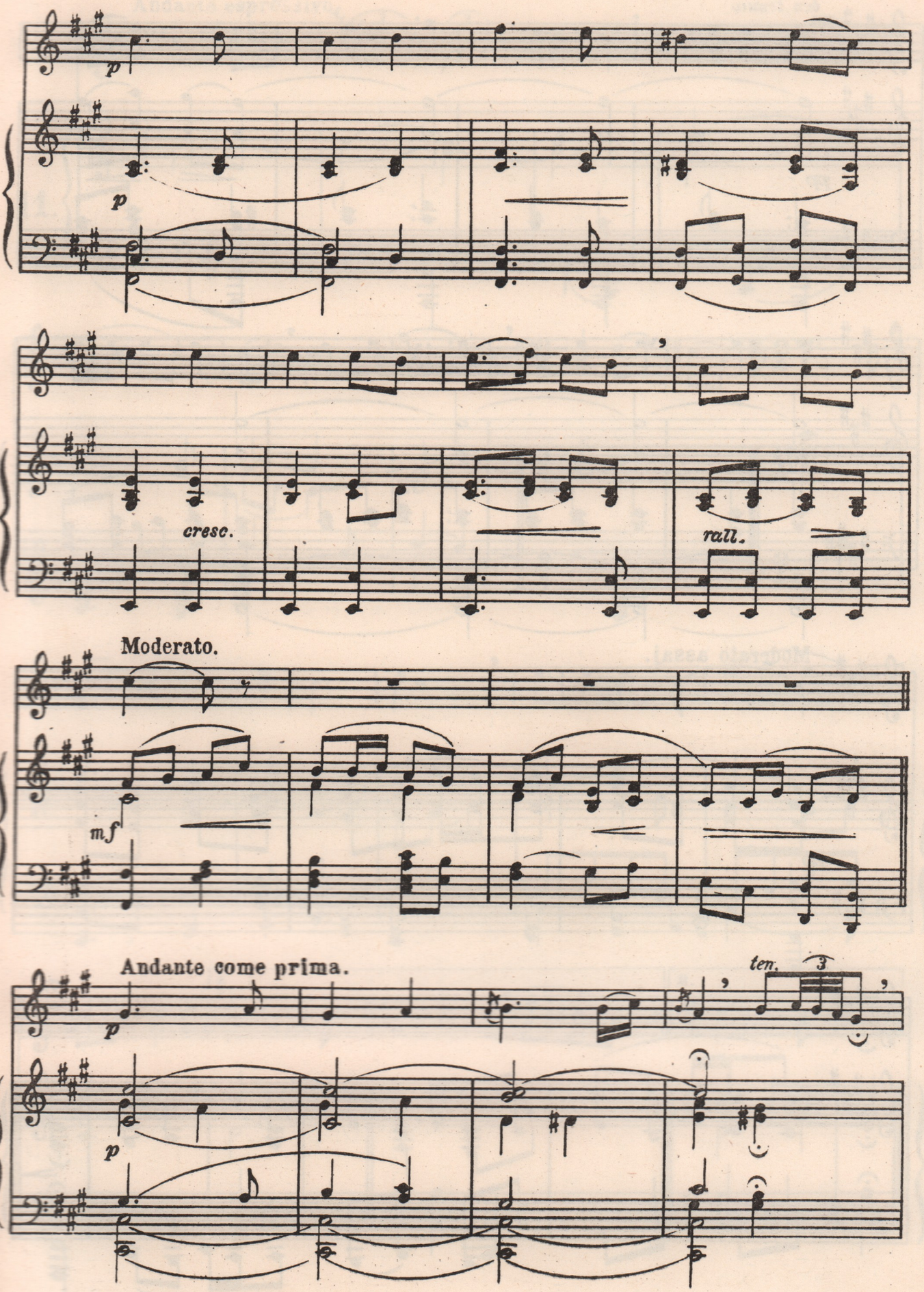
p
p
cresc.
rall.
Moderato.
mf
Andante come prima.
p
ten.
3
p

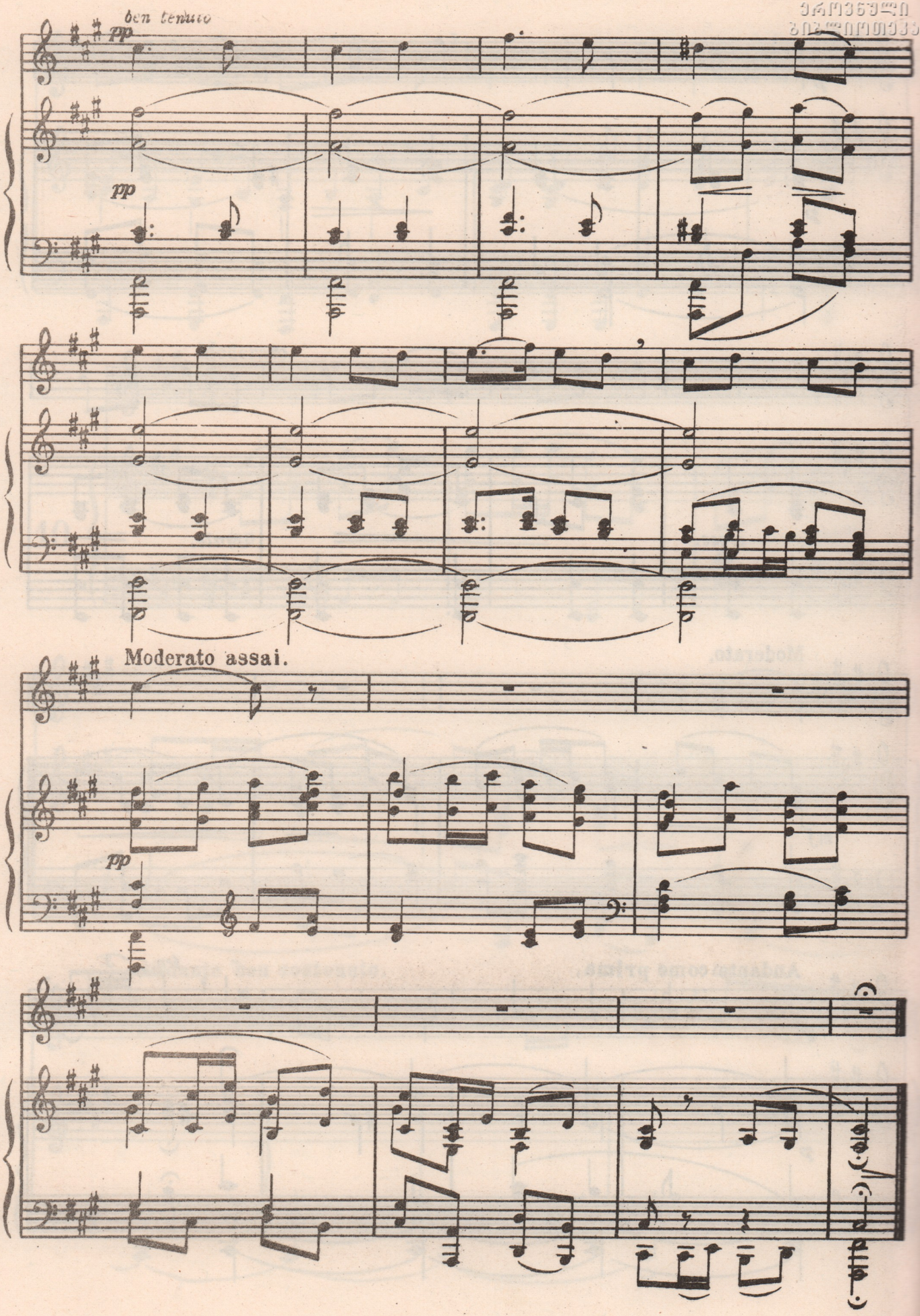
ben tenuto
pp
pp
Moderato assai.
pp

ეროვნული ბიბლიოთეკა

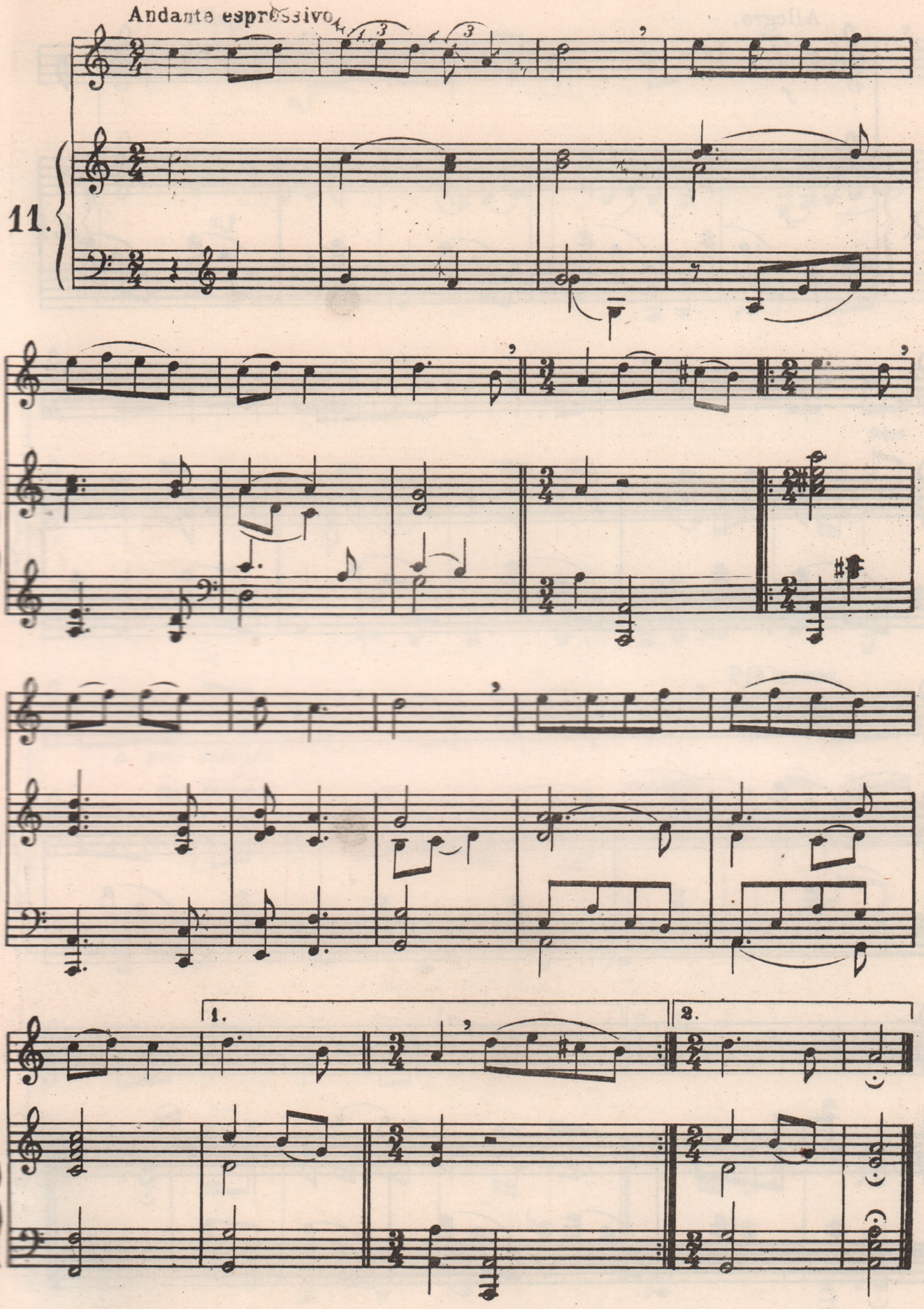

ეროვნული ბიბლიოთეკა

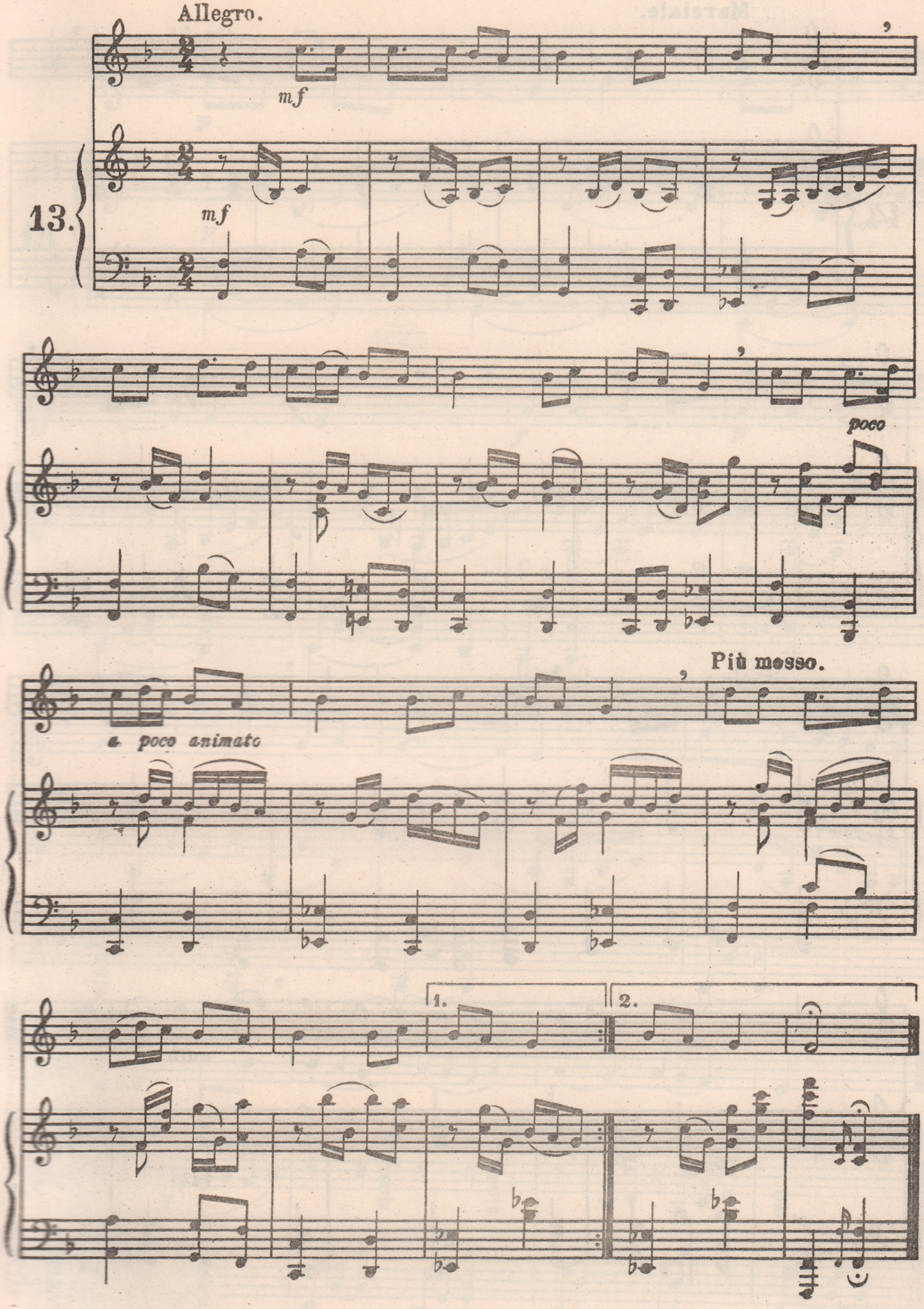

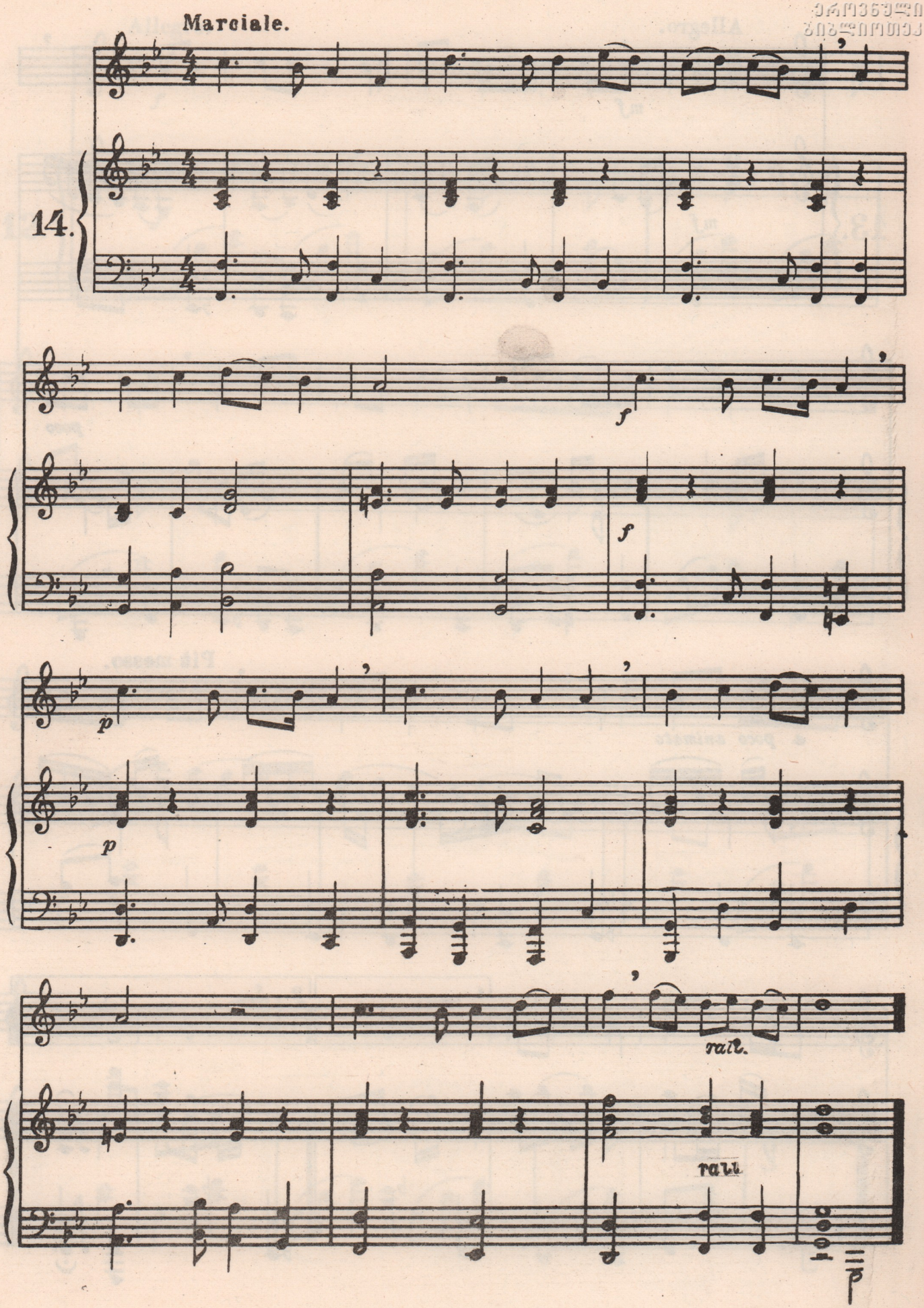
Marciale.
14.
f
f
p
p
rall.
rall
p

ეროვნული ბიბლიოთეკა

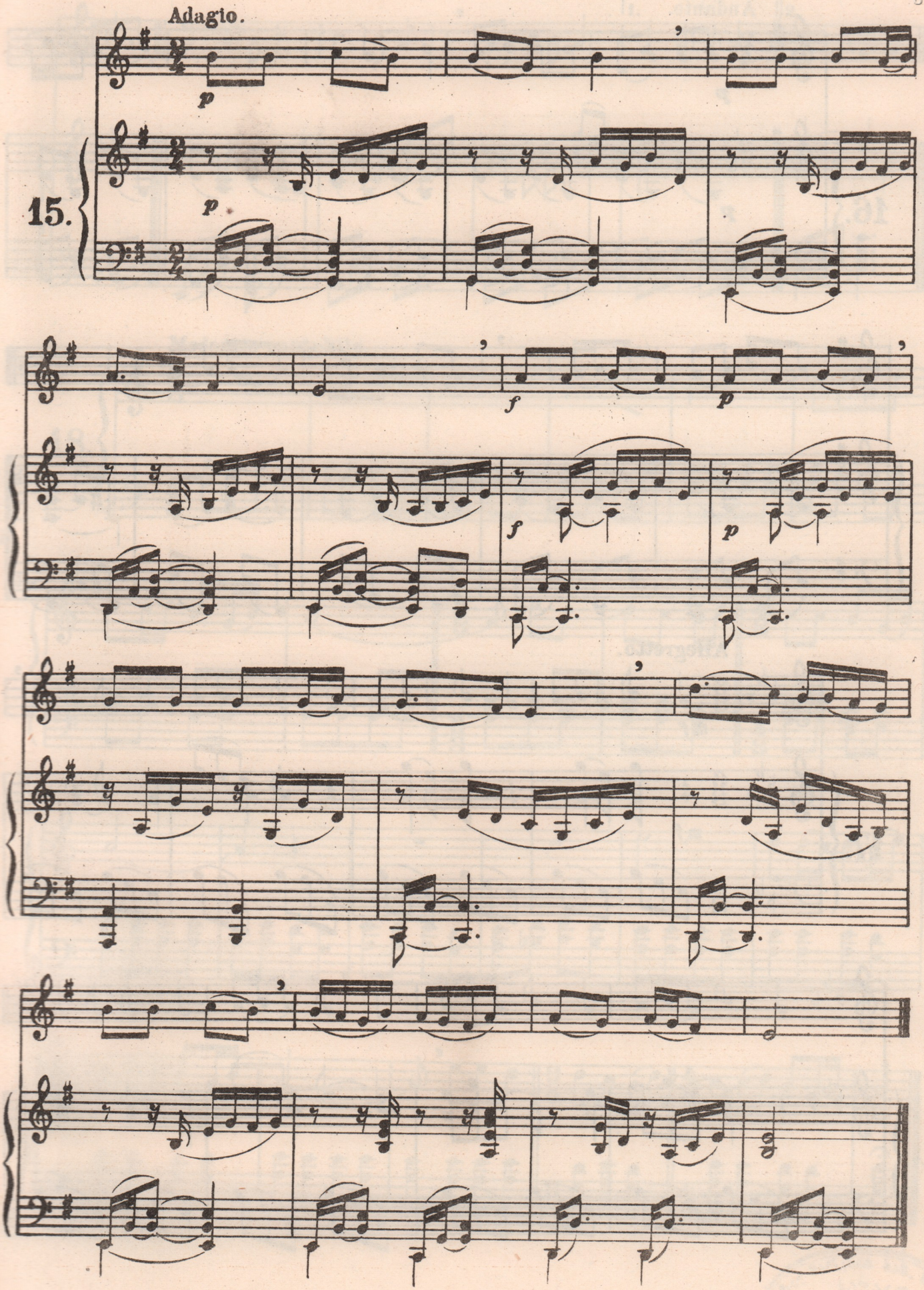

ეროვნული ბიბლიოთეკა

Andante.

p

16.

p

Allegretto.

mf

17.

mf

ეროვნული ბიბლიოთეკა

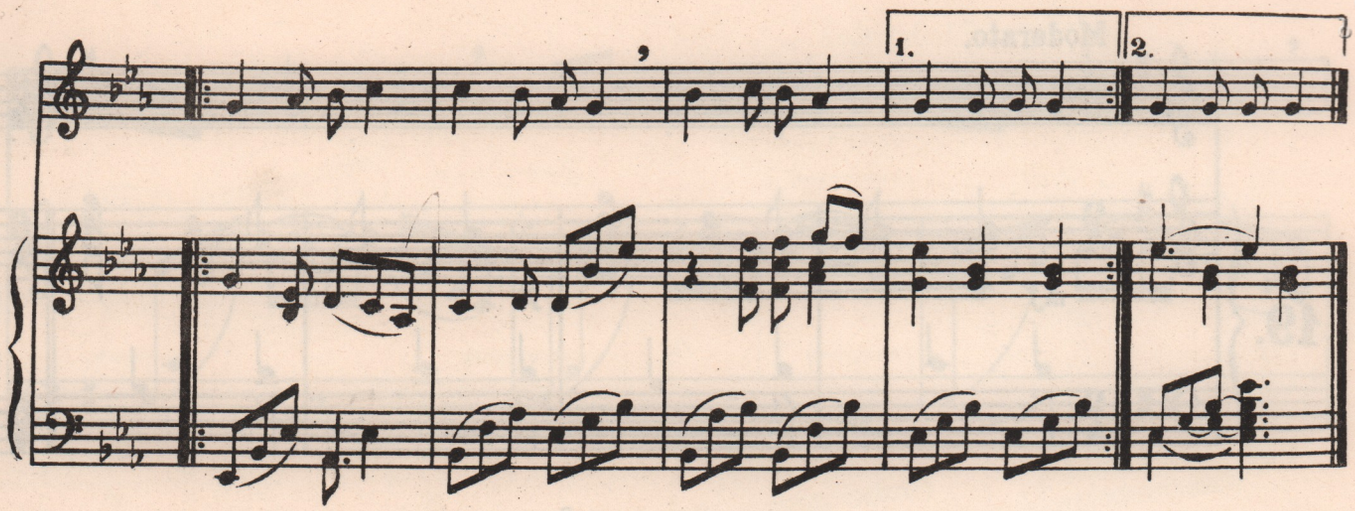

Moderato cantabile.

18.

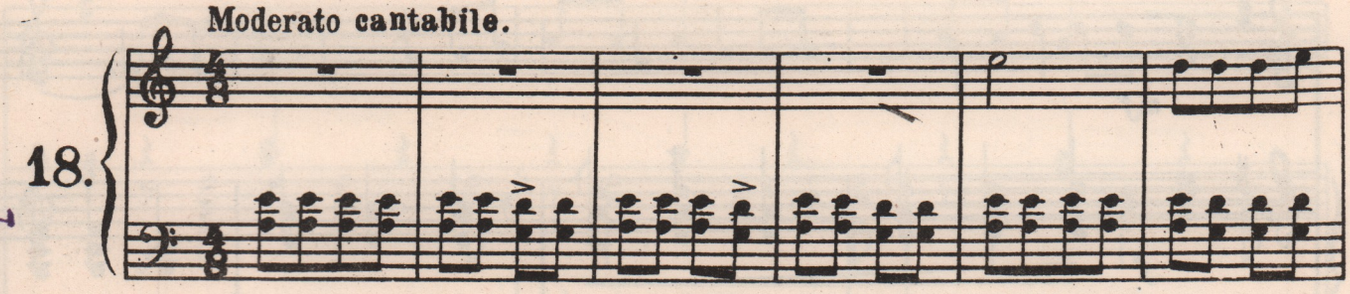

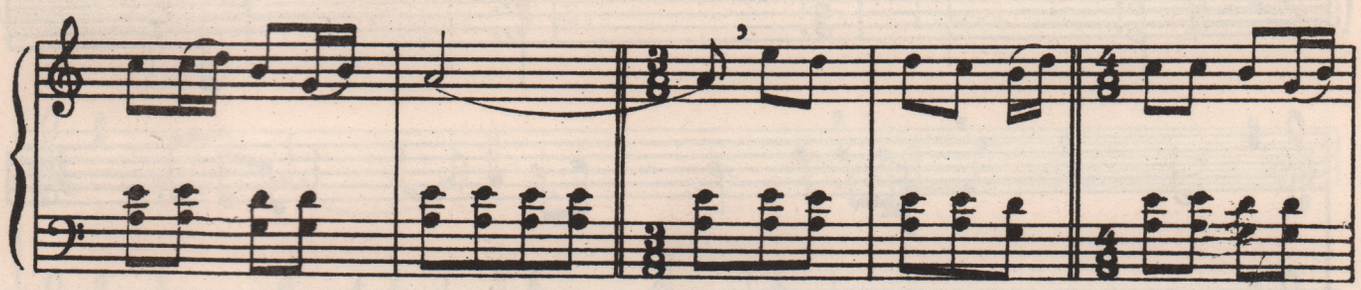

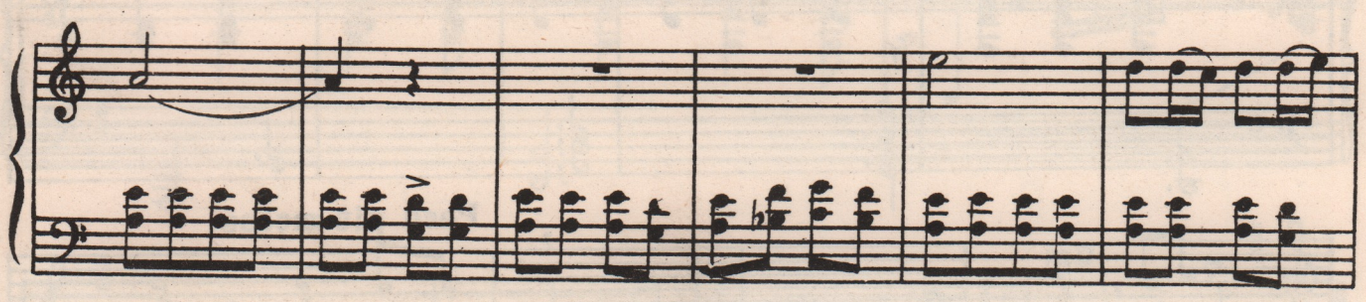

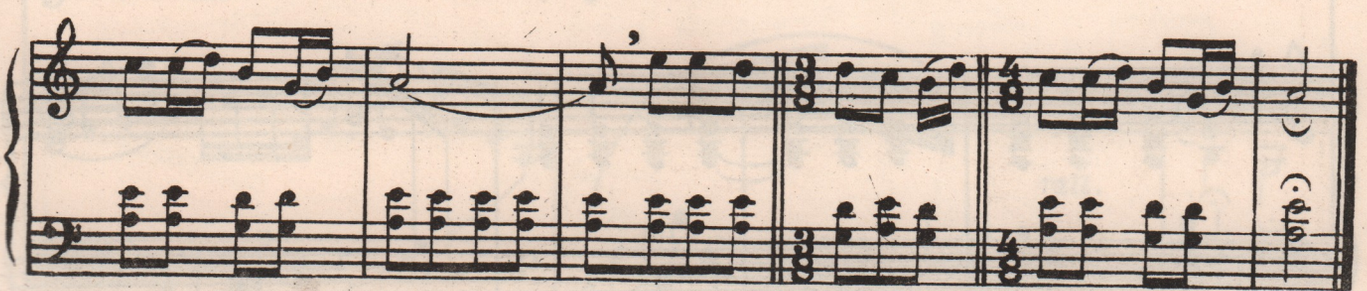

FM 14/2

ეროვნული ბიბლიოთეკა

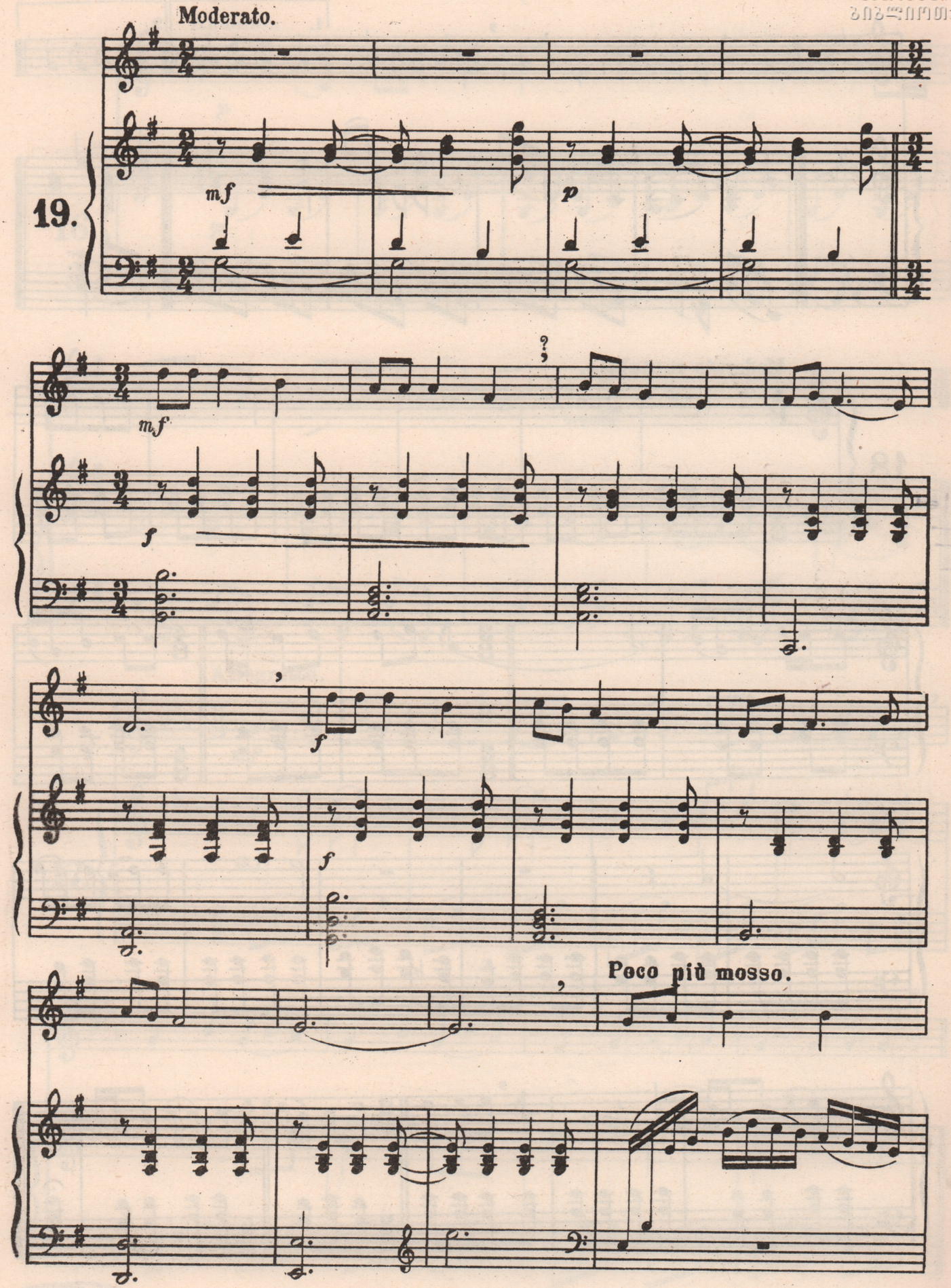
Moderato.
19.
mf
p
mf
f
f
f
Poco più mosso.

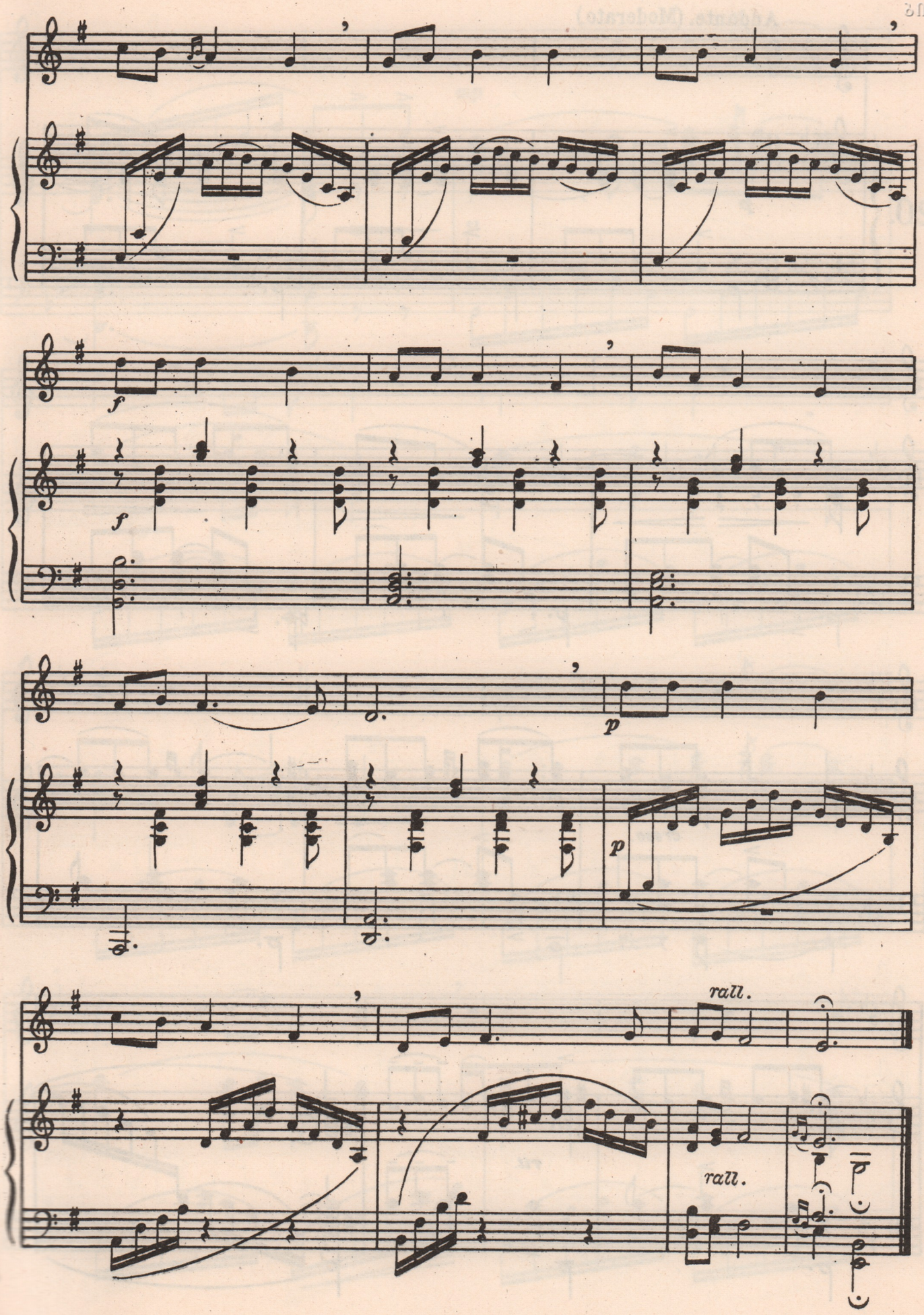
f
f
p
p
rall.
rall.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

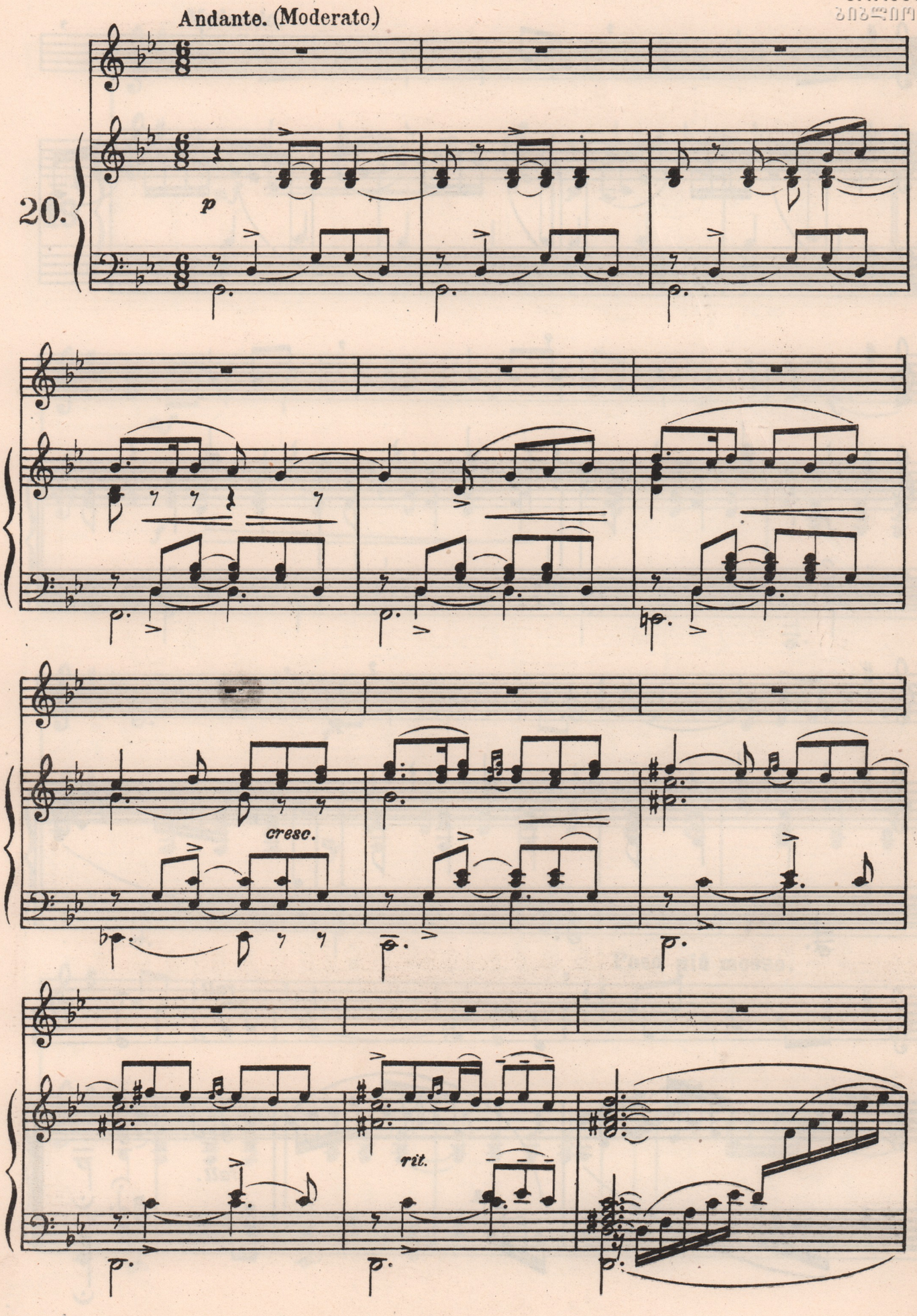

ეროვნული ბიბლიოთეკა

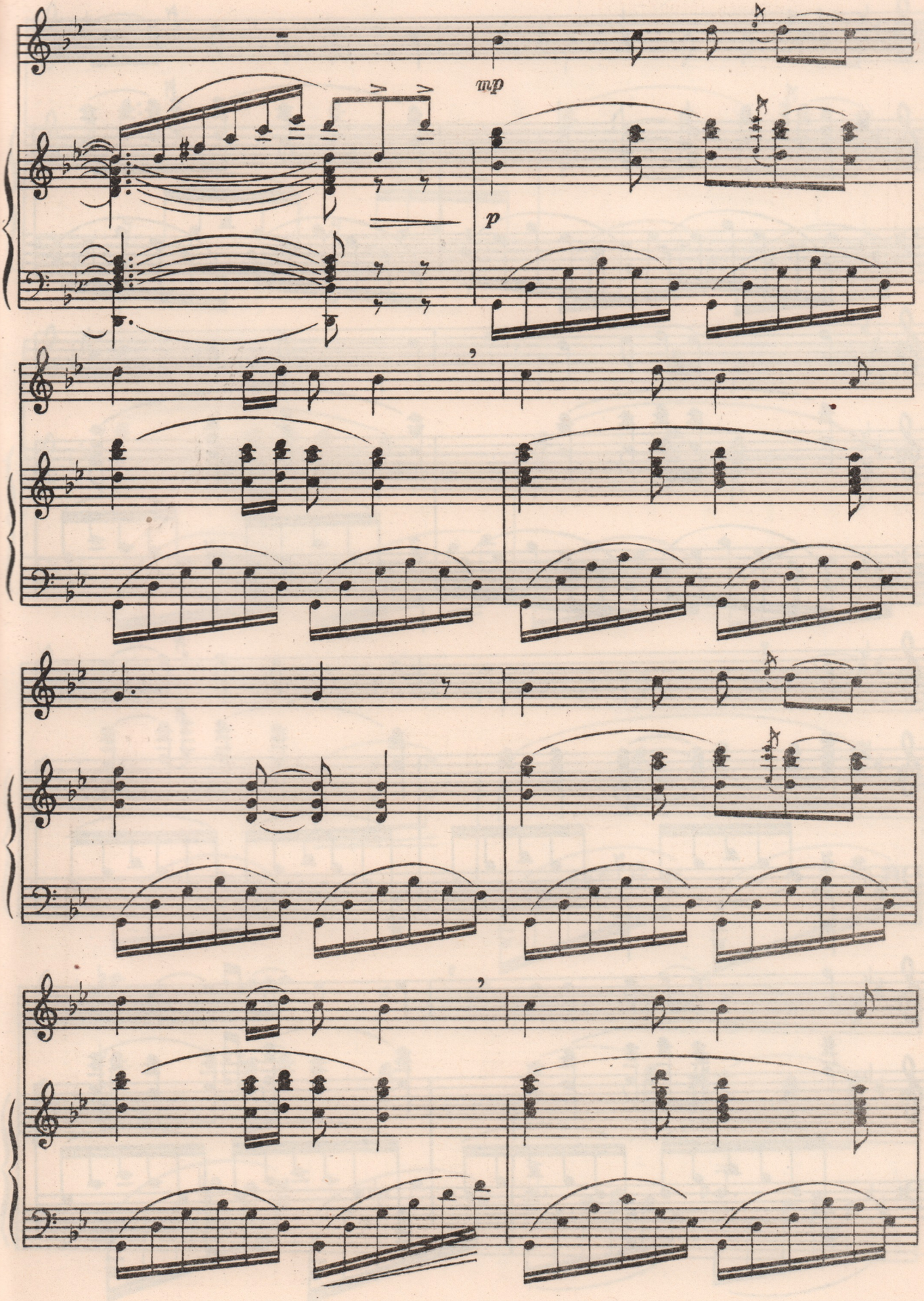

ეროვნული ბიბლიოთეკა

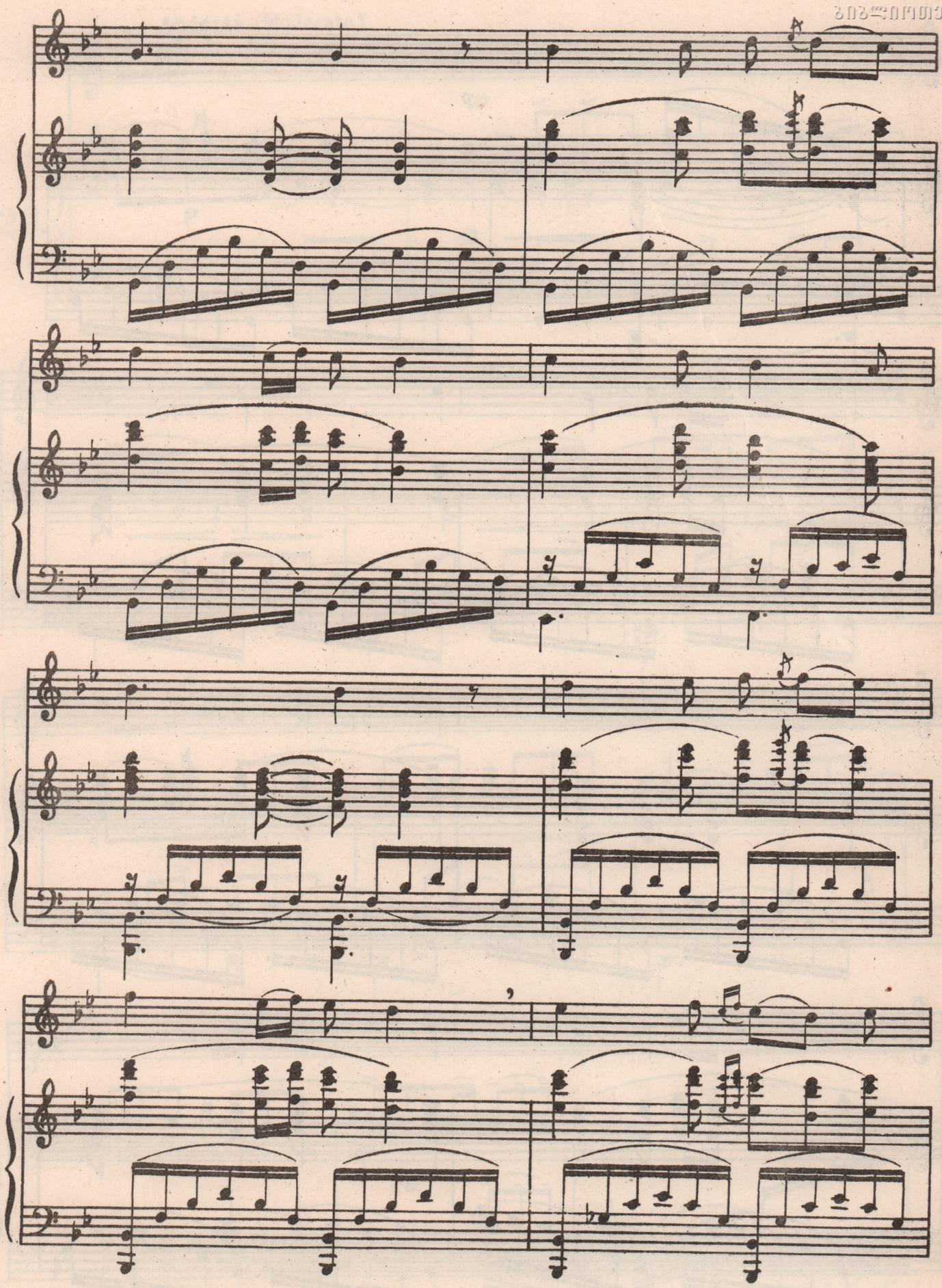

ეროვნული ბიბლიოთეკა

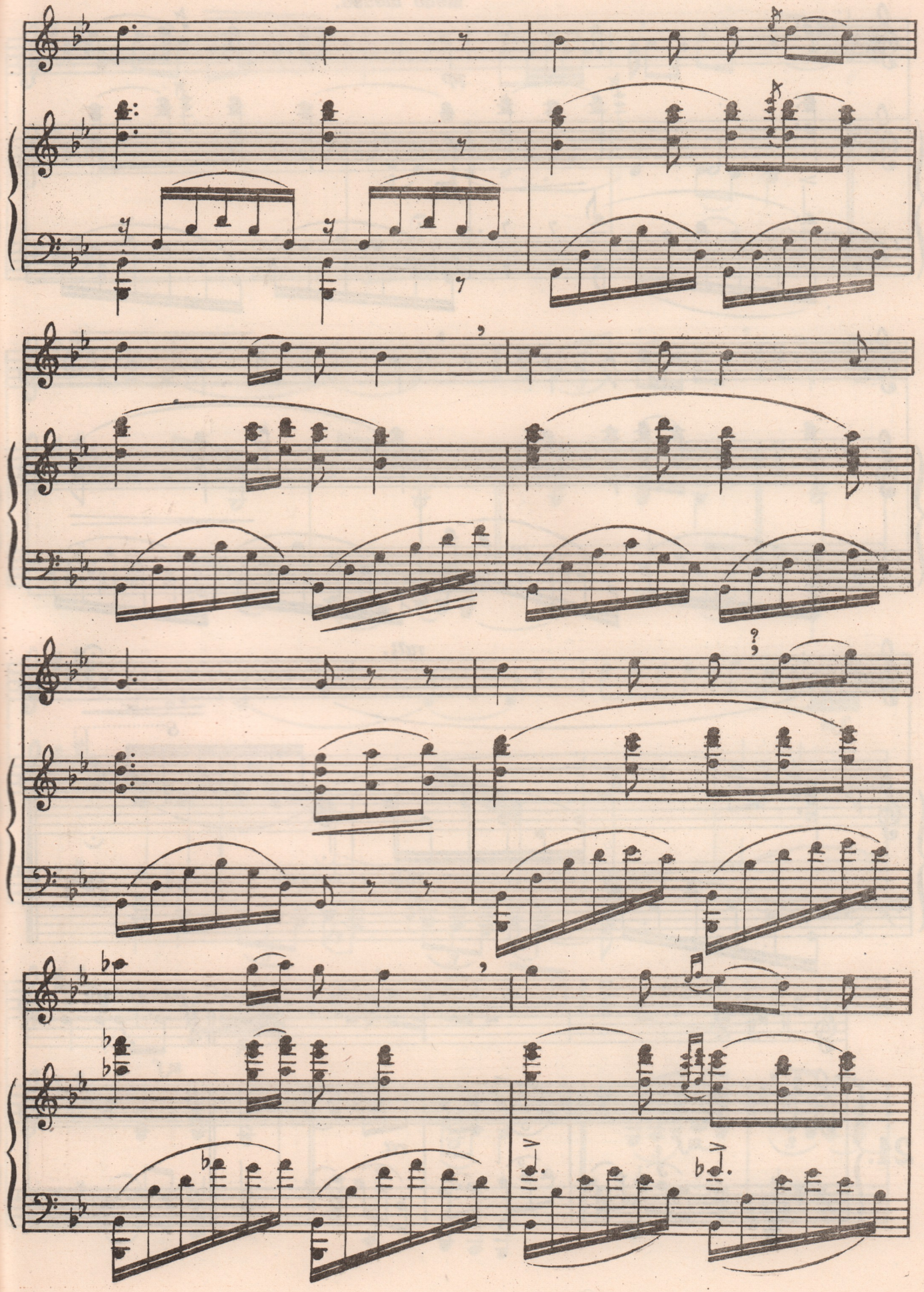

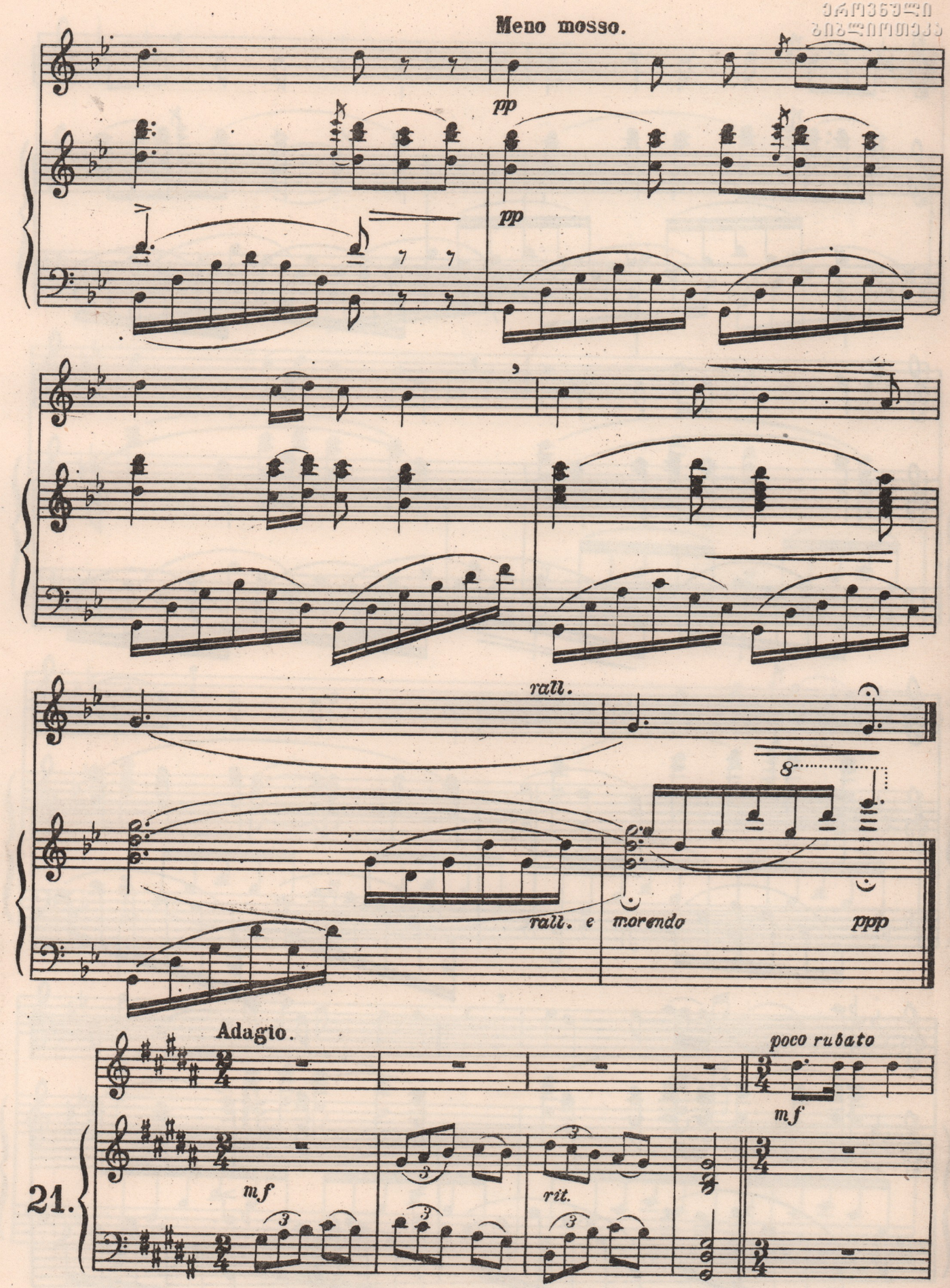
Meno mosso.
pp
pp
rall.
8
rall. e morendo
ppp
Adagio.
poco rubato
mf
21.
mf
rit.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

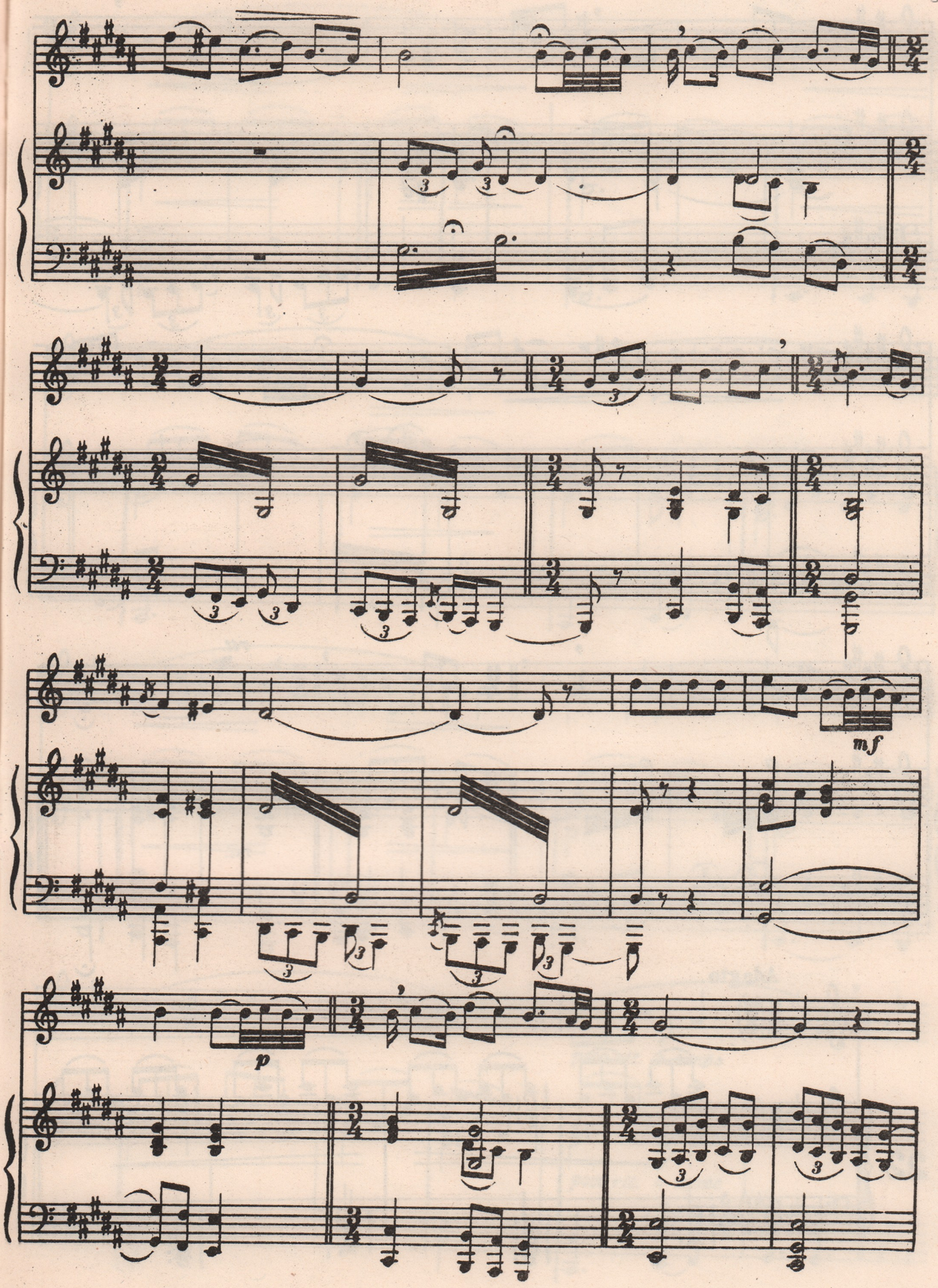

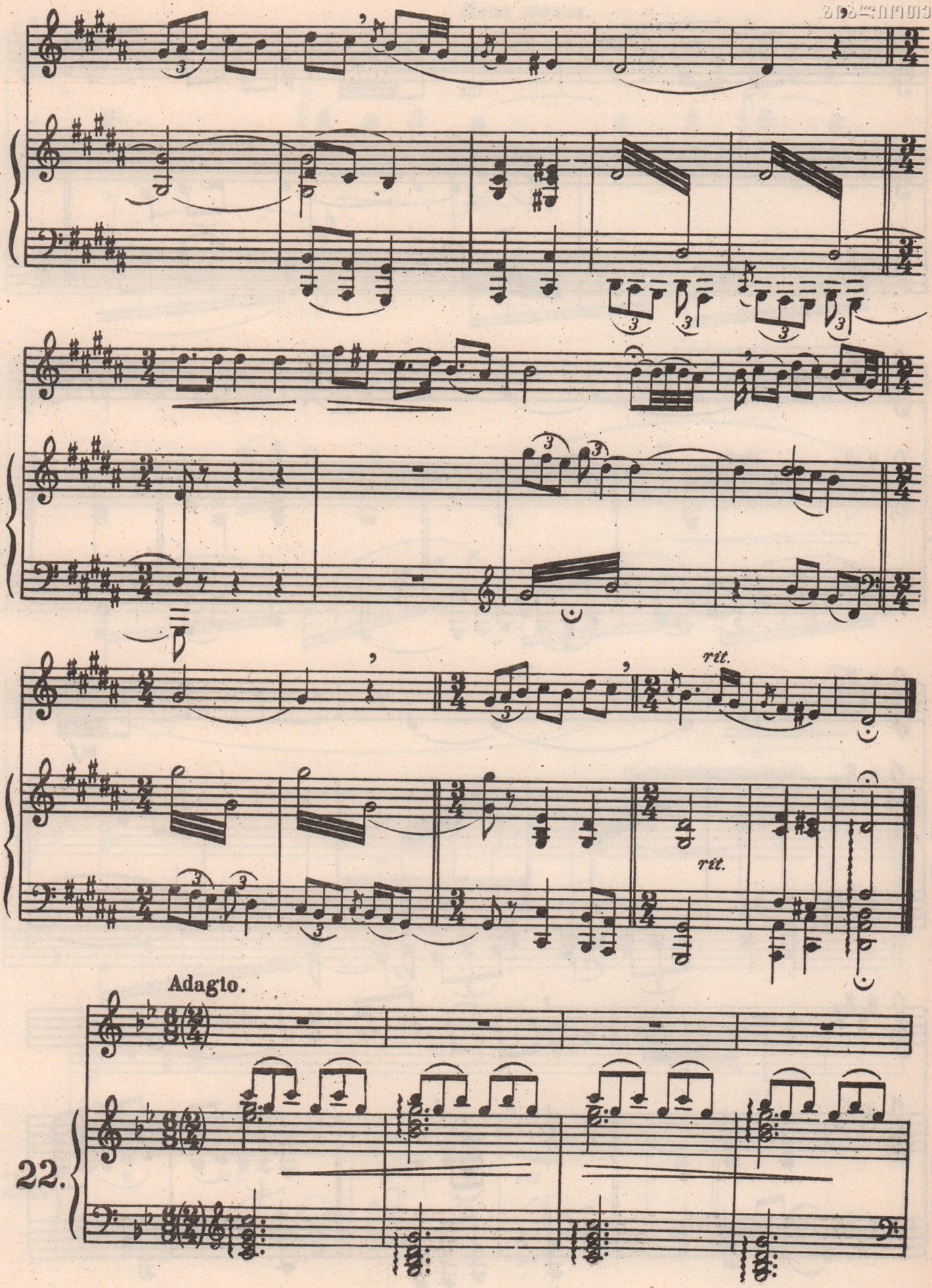
rit.
rit.
Adagio.
22.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

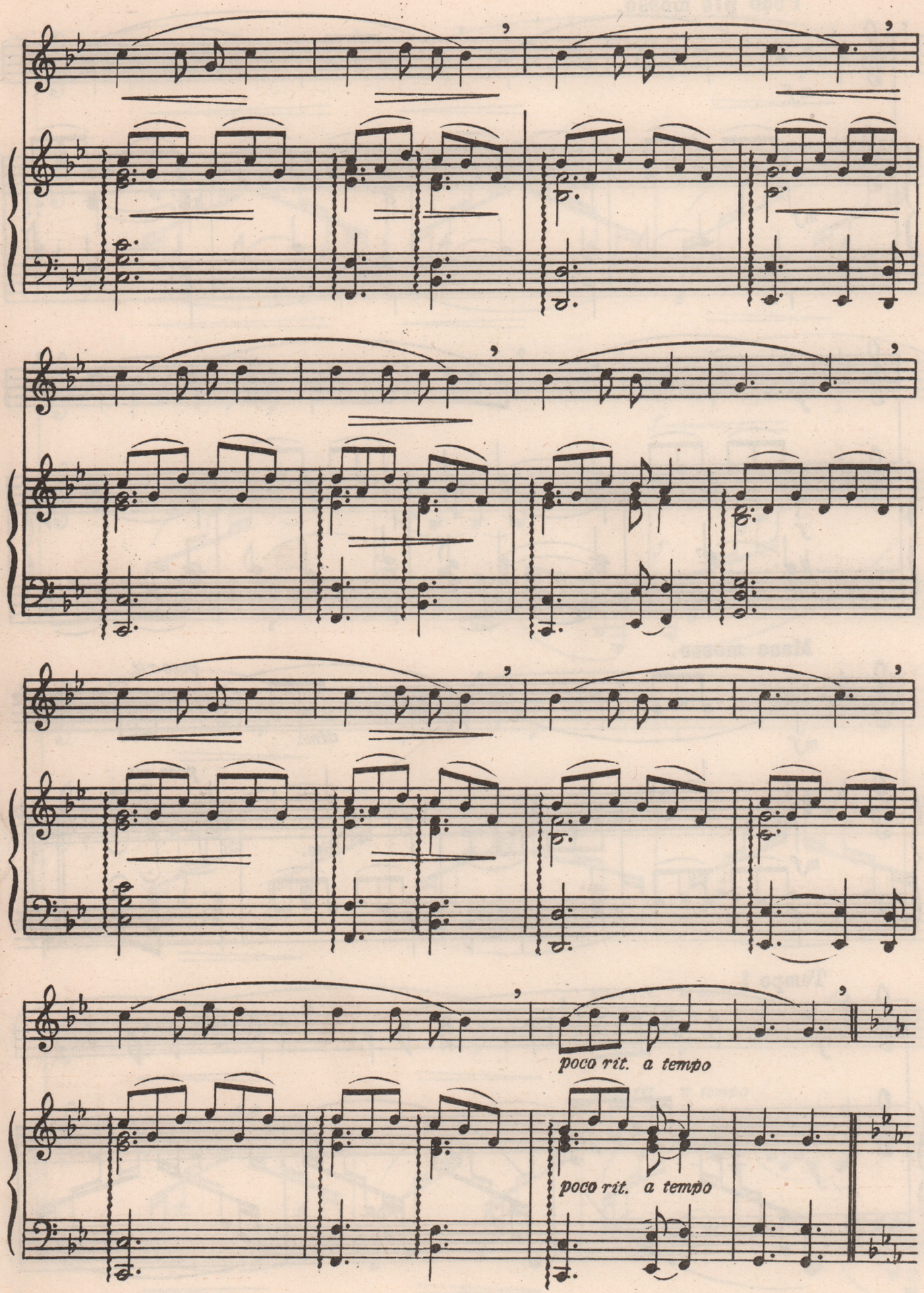

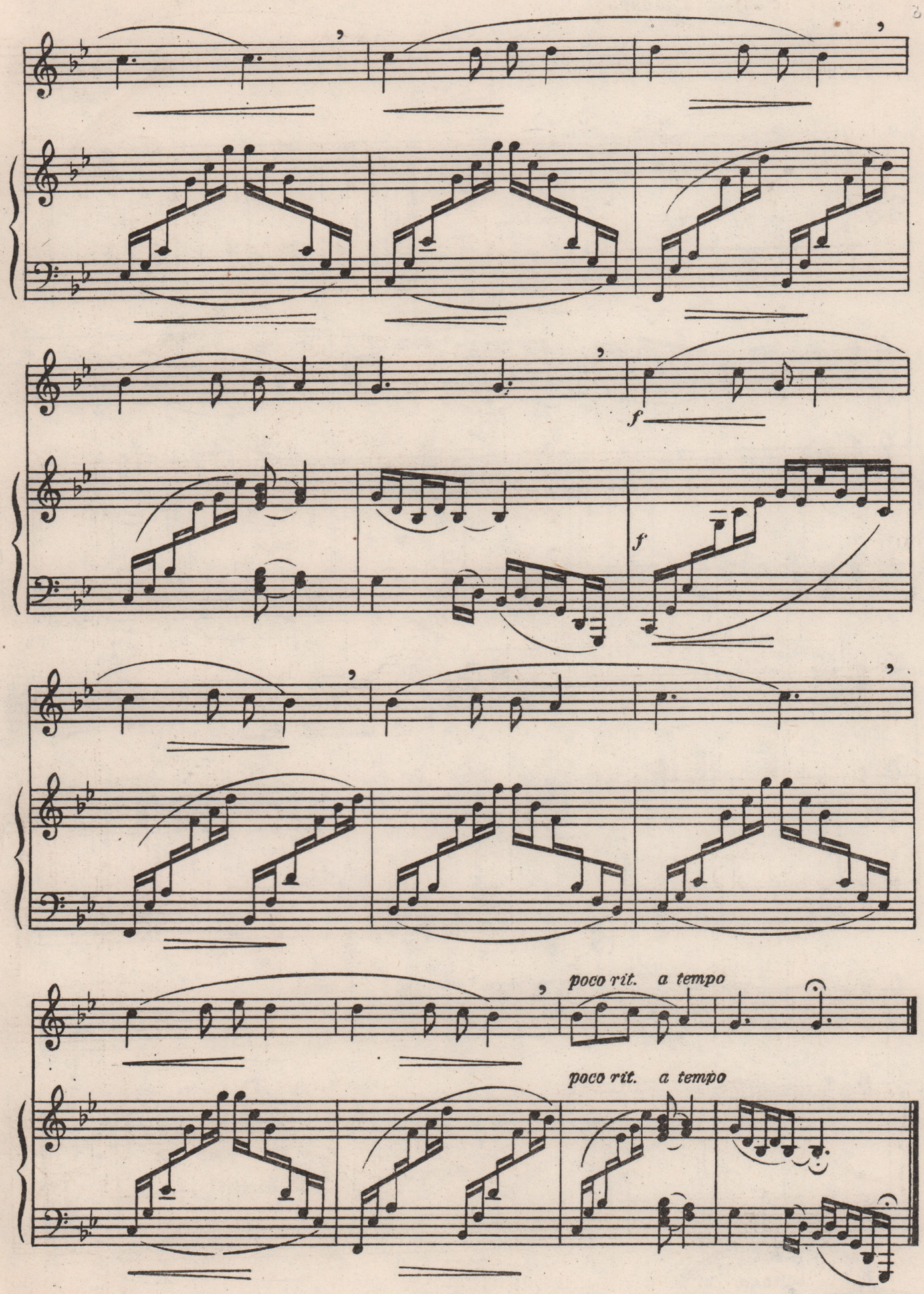
f
f
poco rit. a tempo
poco rit. a tempo

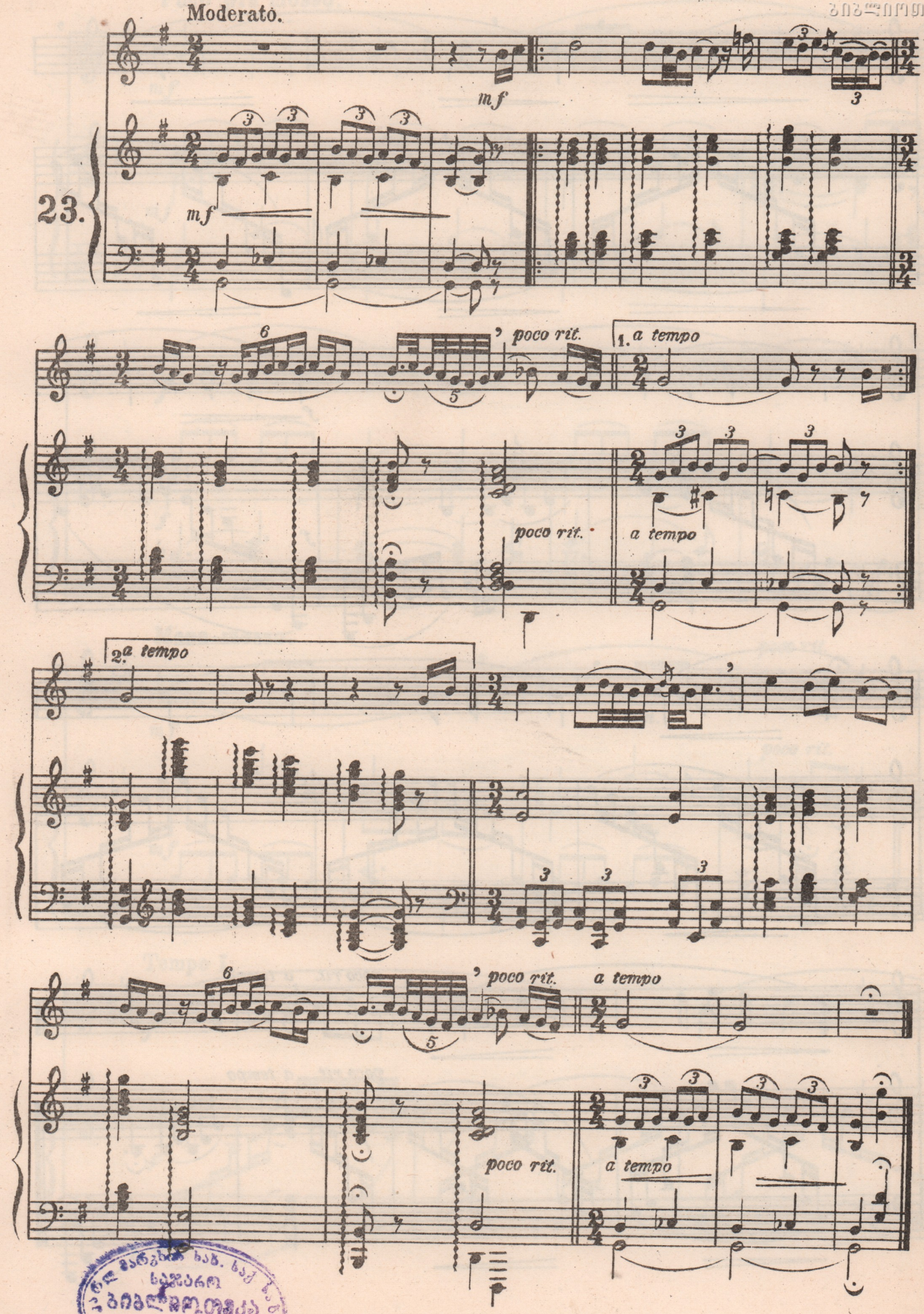
Moderato.
23.
mf
poco rit.
a tempo
1.
2.

ფასი 8 მან. 50 კაპ.
ЦЕНА 8 РУБ. 50 КОП.

ეროვნული ბიბლიოთეკა
41-176

სახელგამი

ტექ. რედაქტორი პ. შირიაპოვი.
Тех. редактор П. Ширяпов.

სტამბა „ზარია ვოსტოკა“, თბილისი, რუსთაველის პრ., 36. უე33256 ანაწყობის ზომა $9^1/_2 \times 12^1/_2$
ქაღალდის ზომა 62×94. სტამბის შეკვეთა № 2287. ტირაჟი 2000.